

„Ám Isten csak azért akarja,
hogy az ember szabadon akar-
hassa, amit Ő nem akar, mert
csak így akarhatja komolyan,
hogy az ember szabadon azt akar-
ja, amit Ő akar.”

(Kovács Tádé)

DRYP

KERTI NAPLÓ OKTÓBER ELEJÉN

Szeptember is csapadékos volt a szőlős gazdák báná-
tára. Savanyú lett a szőlő minden értelemben. Szomszéd
Jani bácsi még a nyáron dörzsölgette a tenyerét a gazda-
gon mutatkozó fűrtök láttán. Védekezett is, ahogy a
nagykönyvben olvasta és nem győzött korholni minket,
hogy nem használjuk a háti permetezőnket. Merthogy a
permetezés felénk csak az őszi és tavaszi lemosó keze-
lést jelenti. A szőlős gazdák ugyan erről az alapozó nö-
vényvédelmi beavatkozásról már régen leszoktak,
mondván majd ha gond van megoldjuk a modern min-
dent tudó felszívódó készítményekkel. Mi pedig marad-
tunk a rezes, néha kénnel kombinált megoldásoknál. A
vastag héjú Konkordia pedig állta a sarat, azaz az esőt s
vele a kórokozók támadását is. A városi Otelló nemkü-
lönben. Végül a madarak segítettek szüretelni, zsákfa-
lunkban pedig Jani bácsi megcsappant termését egészít-
tette ki a bőségesen termett Konkordiával. Akár bio mi-
nőségben.

Más őszi termésünkkel nem volt gondunk. Ugyanis
egy darab körte sem termett, a kajszi éppen csak túlélte a
tavalyi monília kórságát, a konyhakert pedig üresen ási-
tott – se zöldség, se krumpli nem került a földbe. Ez az
év kimaradt a kertészkedésből. Kórházban töltöttem az
időt helyette.

Bízva, hogy jövőre talán jut kapirgálásra is az elfo-
gyó erőmből és akkor majd lesz miről beszámolnom a
kerti naplóban. Most képzeletben visszalapozok az idő-
ben, korábban készült fotóim közé.

XXI. évfolyam 11. szám 2014. november

A Koinónia régebbi számai elérhetők:
www.faragoferenc.webnode.hu

Dryp, Kert napló...	2684
Bóta Tibor, Az ember döntéseinek...	2685
Bulányi György, Hiába húzzuk a harangot	2689
Bokortörténelem	2691
Isten csődje	2696
Tusnady Mária, Wass Albert...	2697
Király Ignác, Kapcsolat	2699
Gondolatok jegyeseknek...	2700
Végh Györgyi, Óbudavár	2704
Könyvespolc	2703
Olvasói levél	2705
Géczy Ivánné, Versek	2705
Máthé-Tóth András, Parallax	2706
Beer Miklós, Püspöki körlevél	2707

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nem-
zetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség; koinonia.tarsak@gmail.com

Idén a szarvasok is előbbre hozták a szerelmi életü-
ket. Néha még a kert végébe is benéztek egy számukra
csábos tehén után.

Fügebokorról

Gyurka bácsi annakidején óbudavári kertjéből meg-
ajándékozott minket a terebélyesre nőtt fügebokorról egy
sarjjal, amikor úgynevezett tőosztással leválasztottuk

róla egy részét, hogy új helyre telepítse második fügebokornak. Abban a Balaton közeli, kellemes mediterránra hajzó hangulatú környezetben jól érezte magát ez a bibliai növény. Ebből ültettünk egyet zsákfalui kertünk egy védettebbnek hitt zugába s kitanulva a tőosztás fortélyát, a másikat városi kertünkbe. Ez utóbbi szépen megnőtt, jobban, mint a zsákfalui – mert talán védettebb volt a fagytól. A zsákfaluban hiába bugyoláltam be télre szalmával bélelt lélegző zsákokkal, annak inkább a mezei egerek örvendeztek. Idén enyhe tél volt, ami meg is látszott a bokrokon, sok apró füge borította be mindkettőnek az ágait. A falusinak termését szomszédasszonyunkra, Bözsire hagytuk, de nem sok sikerrel. Még az unokájának sem ízlett a füge, szokatlan formája, íze s rengeteg magja miatt. Mondhatnám – gyerekkorom gyakori kiszólásával – fűgét mutatott a falusi füge mindannyiunknak. A városi bokrunk viszont még a második termését is beérlelte, sőt ha az indián nyár kitaratana novemberig talán harmadikat is szüretelhetnénk róla. Az idén nyár végén pedig rajta is megtelepedtek az amerikai lepke kabócák. Igaz, rövidesen el is távoztak erről a bibliai szent növényről minden növényvédős beavatkozás nélkül is. Csupán a fehér vattaszerűnek látszó viaszváladékukat hagyták ott nyomravezetőül.

Valószínűleg a közeli Tamariskusz bokor apró puha levelei jobban ízlettek nekik.

Néhány szó erről a kártevőről

Az amerikai lepkekabócát, mint a kertészeti növények új kártevőjét először Budapesten 2004-ben figyelték meg, azóta az egész országban elterjedt.

A fajt 1979-ben Amerikából hurcolták be Észak-Olaszországba, Veneto tartományba, majd hamarosan elterjedt egész Itáliában. Tekintve, hogy a *Metcalfa pruinosa* Say melegigényes faj, Európa déli részén terjedt el legelőször, és zömmel fás szárú növényeken, főként díszfákon károsított. Dél-Franciaországban 1984-ben figyelték meg, majd további európai terjedését egyre több közlemény igazolta. Megfigyelték a fajt Szlovéniában (1991), Horvátországban (1995), Ausztriában (1996) és Csehországban (2001).

A lárva és a szárnykezdeményes nimfa stádiumok testfelületén fehér viaszpohely látható, amely folyamatosan termelődik és a tartózkodási helyükön, a növény felületén is megtalálható.

Magyarországon, július közepétől jelennek meg az imágók, a növények hajtásain táplálkoznak. Hazánkban egy nemzedékük van.

Védekezésről is essék szó. Védekezési lehetőségként felmerülnek mechanikai módszerek, mint a fás szárúak kérgének tisztítása, a telelés megakadályozása végett. Érdeemes májustól figyelni a viaszos telepeket, ezek eltávolításával csökkenteni a kifejlődő egyedek számát. Ezek a módszerek kertekben, kevés növény esetén működhetnek.

Ezen kívül az olajos készítményekkel történő, tél végi lemosó permetezés is gyérítheti az áttelelő tojásokat. A már kifejllett állat ellen lehet kontakthatású, de célszerűbb felszívódó szereket használni, vagy kombinálni a kettőt, a kezeléseket pedig ismételni is szükséges. Ilyen növényvédő szereket szívesen ajánlanak a gazdaboltokban is a szabadforgalmú szerek közül.

Végül egy kép a bő termésről. Amit nem tudunk elfogyasztani az üvegekbe került.

Az érett gyümölcsöt meghámoztuk – vékonyan lejött a héja – és a leveses magvas belsejét befőző cukorral kevergetés mellett mintegy fél óra alatt összefőztük. Ha kevésbé érett a füge lehet, hogy hosszabb ideig szükséges főzni. Aki szereti fűszerezni, tehet hozzá kevés fahéjat és szegfűszeget is. Amikor már a kanálról nem könnyen csöppent le üvegekbe töltöttük.

*****

Észrevétel

Szeretet és jószág
több lesz, ha megosztják.

Következtetés

Ha a teremtett műremek,
a teremtő tökéletes.

Parola

Mennyi szívélyes kézfogás
- egybefonódó sorsfonál -
lehetne békejobb.

(Szl)

BÓTA TIBOR

AZ EMBER DÖNTÉSEINEK, CSELEKEDETEINEK TUDATOSSÁGA (LÉLEKTANI MEGKÖZELÍTÉS)

Előző írásomban¹ a döntései révén szabaddá váló ember témájával foglalkoztam. Azzal a szabadságélménnyel, amelyet az ember valódi és értelmes döntéseit követően cselekedetei közben él át. Több kérdés nyitott maradt, amelyek megválaszolására jelen írásomban teszek kísérletet. Példaként néhány nyitott kérdés. Vajon mennyire tudatosak az ember döntései, cselekedetei? Átélteti-e a fent említett szabadságélményt olyan cselekedete közben is, amelyet nem előz meg a valódi és értelmes döntés feltétele: a tudatosság? Mennyire tudatosan, és milyen formában érvényesül az ember személyes, dinamikus értékrendje?

(A téma körülményénél a kognitív pszichológiai megközelítés határait igyekszem nem túllépni, bár úgy gondolom, olykor komoly fegyvelmezetséget fog igényelni ennek betartása.)

I. Az ember hétköznapi ismeretszerzése

Az ember a hétköznapi életben az ismereteit tapasztalatai, és az érzékszervein keresztül észlelései által szerzi be.

Az emberi tapasztalat

Érveléseink során gyakran elhangzik: „a tapasztalat azt mutatja, hogy...”, vagy „tapasztalati tény, hogy...”. Nemcsak hogy elhangzik ez a kijelentés, de – talán tudatlanul – a megkérdőjelezhetetlenség igényét is magában hordozza. De milyen is valójában a hétköznapi emberi tapasztalat?

Aldous Huxley² nagyon találóan fogalmazza meg a tapasztalat lényegét. „A tapasztalat nem az, ami történik velünk, hanem az, amit kezdünk a velünk történetekkel.” Egy példával illusztrálva. Egy természeti katasztrófa esetén az ember alapvetően kétféleképp reagálhat. Az egyik ember kiborul, látja a sok szörnyűséget, és szidni kezdi a környezetét nem kímélő, azt állandóan szennyező társadalmat, vagy a titkos atomrobbantásokat, vagy mindegy hogy mit, de bűnbakot keres, akik neki ezt a borzalmas kellemetlenséget okozták. A másik azonnal a katasztrófa áldozatai felé fordul, és keresi, kinek, hol és hogyan segíthet. Ez utóbbi megtapasztalja a valóban-rászorulókon való segítség igazi örömét, önmaga hasznosságát, a sok hálás tekintet megerősítő voltát. Mindkettőben megmarad egy-egy emlékkép a történetekről. Egy adott idő elteltével szóba jön a természeti katasztrófa, és mindkét ember elmondja az akkori tapasztalatát. Micsoda óriási különbség lesz a korábban ugyanazon hatásnak kitett kétféle ember tapasztalata között! Vagyis

a külső történés is nyomot hagy ugyan az ember emlékezetében, de az ezek által kiváltott, elindított belső történések, folyamatok emléke az, ami sokkal élesebben, és mélyebben bevésődik az ember emlékezetébe. Ez válik személyes és valódi tapasztalattá.

A tapasztalat tehát nem az esemény, a történés felvétel-szerű rögzítése, hanem egy folyamat, amely a történéssel kezdődik el, és amely során a történést magunk számára feldolgozzuk. A pozitív tapasztalat megszerzése elsősorban nem maguktól az eseményektől függ, hanem az eseményeket megtapasztaló ember képességeitől. „A tapasztalat - képesség az élet eseményeinek kezelésére”/Huxley/

Az ember észleléseinek korlátai, ill. tudatossága

Az ismeretszerzés az érzékeléssel kezdődik. Szervezetünk különböző (külső, belső) fizikai és kémiai hatások/változások érik, amelyek az érzékszerveinkben található specializálódott idegsejteket /receptorokat/ ingerlik. Érzékszerveink detektálják ezeket az ingereket, majd ingerületté alakítják. Ezt az érzékszerveinkben lezajló fiziko-kémiai folyamatot érzékelésnek nevezzük. Az észlelés egy tágabb fogalom, mely az elemi ingerek felvételétől a komplex élménykép /érzéketi élmény, érzéklet/ kialakulásáig terjedő folyamatot magában foglalja. Az érzékelés a megismerés analitikus oldala /ingerfelvétel, és idegi feldolgozás/, míg az észlelés a megismerés szintetikus oldala /tudatosulás, értelmezés, képalkotás/.

Vajon mennyire megbízható az ember észlelése? Az ember más hőmérsékletűnek észlel egy adott folyadékot, ha előtte forró vízben volt a keze, mintha jéghideg vízben/kontrasztjelenség/. A csonkolt végtagú ember azt „észleli”, hogy viszket a már nem létező könyöke. Mindkét esetben nem a valóság képe, hanem egy torzult kép jelenik meg az ember elméjében. Az ember észlelése tehát nem minden esetben nevezhető megbízhatónak.

Az ember észlelését érzékszervei felfogó képességei is korlátozzák. Érzékszervei által felfogható ingerek esetén egy alsó és felső küszöbérték figyelhető meg. Alsó küszöbérték annak a legkisebb inger mennyiségnek /melyet az inger intenzitása, és hatási ideje határoz meg/ az értéke, amely már képes érzékletet létrehozni. Felső küszöbérték, annak a legnagyobb inger mennyiségnek az értéke, amely még adekvát érzékletet hoz létre. (Pl. egy bizonyos hangintenzitás felett már nem hangot hall az ember, hanem fájdalmat érez.) Ezen felül még létezik egy különbségi küszöb is, amely az inger változásnak az a legkisebb értéke, amelyet az érzékelő már észlelni képes.

Az észlelés olyan folyamat, amely az érzéki információk megértésére szolgál. Az „észlelés”, mint elnevezés a latin perceptio szóból ered, melynek jelentése befogadás; összegyűjtés; birtokba vétel akciója; ésszel, elmével való felfogás. Ezek a magyarázó kifejezések a tudatos funkciókra emlékeztetnek. De valójában milyen is az észlelés folyamata?

¹ Bóta Tibor: A döntései során szabaddá váló ember

² Aldous Huxley: Egyesült Államokba emigrált brit író, gondolkodó, legismertebb művei: Szép új világ, Vak Sámson.

Az ember hangokat hall /azaz hangfrekvencia változást érzékel/. Hallószerve detektálja a hangokat, majd a központi idegrendszerben valahol „összeáll”, hogy ez egy madárfütyű – és ez az eredmény tudatosul /tudatossá válik/. Madárfütyüt hall, és nem hangfrekvencia-változást. De az a folyamat, ahogy a hangfrekvenciákból madárfütyű lesz, nem tudatos. (Megmagyarázható, kutatható, mérhető, stb. – de az észlelés során nem tudatos.) Az észlelés (mint tudattalan folyamat) eredménye válik tudatossá.

Felmerül a kérdés, hogy vajon fogunk-e fel ingereket tisztán tudattalanul is, vagyis anélkül, hogy észlelésük tudatossá válna? (Ilyen eseteknél az inger a küszöbérték alatti.) A kísérletek kimutatták, hogy egy filmrészletbe bevágott, a nézők által nem észlelhető képkocka tartalma hatással, befolyással van az emberre. A szem érzékeli ugyan a filmbe vágott képkockát, a központi idegrendszer fel is dolgozza, hogy azok a barna pálcika formájú valamik ropik, de a ropi képe nem tudatosul, mégis hatással van az emberre (pl. hirtelen szomjas lesz.) A tudattalan észlelést az különbözteti meg a „tudatos” észleléstől, hogy ez esetben az észlelés eredménye sem lesz tudatos. A kutatások azt igazolják, hogy maga a tudattalan észlelés jelensége létezik, azonban annak pontos hatása jelenleg még nem ismert.³

Fel kell tennünk a kérdést, hogy vajon képes-e az ember az ismert érzékszervek működése nélküli észlelésre (ESP⁴), és hogy tud-e fizikai eseményeket pusztán lelki eszközökkel befolyásolni (PK⁵)? Ezekben a kérdésekben ölt testet a pszi-jelenség létezéséről folyó vita, amely Atkinson szerint „a jelenleg ismert biológiai és fizikai törvényszerűségek alapján nem értelmezhető, információ- és energiaátadási folyamatokra utal.”⁶ Jóllehet a fenti jelenségeket jelenleg (vagy talán természertüknél fogva egyáltalán) nem lehet tudományosan elemezni, hatásukat célszerű figyelembe venni, hisz ezek a hatások ugyanúgy memória struktúrába szerveződnek, amely ezt követően automatikusan /tudattalan folyamatként/ működik. (De ez már túllépi vizsgálatuk keretét.)

II. A topografikus modell helyett folyamat vizsgálat

A topografikus (topográfiai) modellek közös jellemzője, hogy az elmét, mint térbeli létező valóságot különböző pszichikus terekre osztják fel, amelyek egymással szoros kapcsolatban állnak. Írásomban kerülöm a topografikus modelleket, mivel egyrészt ezek elméleti konstrukciók, másrészt témánk szempontjából nem az a lényeges, hogy elménk mely pszichikus tartományában zajlik le egy-egy

folyamat, hanem az, hogy a folyamat maga tudatos-e, vagy tudattalan.

Szóhasználatomban tudatosnak nevezem azokat a jelenségeket, folyamatokat, amelyekre a tudati funkciók jelenléte a jellemző, és amelyeket az értelem, akarat, szándék irányít. Tudattalan folyamatnak nevezem azokat a folyamatokat, amelyek egyrészt nem a „tudat színe előtt” zajlanak le, és amelyek csupán megtörténnek, és rájuk egyfajta automatizmus a jellemző.

III. Az észlelési folyamat anatómiája

„Az észlelés hagyományos elmélete szerint az észlelés koncepcióvezérelt (top-down) mechanizmus. Ez azt jelenti, hogy nem lehet objektív, hiszen az észlelő az észlelt fizikai ingerek alapján felépíti, megkonstruálja az észleletet, hozzáteszi saját tapasztalatait, elvárásait.”⁷

Tévedés lenne azonban azt gondolni, hogy az észleletek tisztán szubjektívek. Hiszen az embertől függetlenül létező objektív világgal állandó kapcsolatban vannak, és a folyamatos kölcsönhatás következtében, az embert körülvevő, és benne lévő világot egyre jobban a valóságnak megfelelően tükrözik vissza. Az észleletek megmaradó szubjektivitását az egyéni „átélés” adja /ez az én képem/. Találón fogalmaz Rubinstein:⁸ „Nem létezik olyan érzéklet, gondolat, érzelem, amely senkié.”

„Az érzékleti információból - Helmholtz⁹ szerint - tudattalan ítéleteket, következtetéseket vonunk le.” Az így elraktározott tapasztalatok, következtetések egyre jobban segítenek megérteni és egyre értelmesebben észlelni a világot. „Így tanuljuk meg, hogy az utcán felénk közeledő emberek – a retinaképből érkező információ ellenére – nem növekszenek, hanem egyre közelebb kerülnek hozzánk”¹⁰

Az ember észlelései során nemcsak öncélúan akarja megismerni a környezetét, de azzal szemben elképzelései/elvárásai is vannak. Ennek megfelelően az ember elméjében olyan szervezett memória struktúrák alakulnak ki, amelyek magukba foglalják az embernek a világgal kapcsolatos tudását és elvárását is. Ezeket a memória struktúrákat a lélektan **sémának**¹¹ nevezi. A sémák

⁷ Részlet Oláh Attila „Pszichológiai alapismeretek” c. könyvéből. Oláh Attila: pszichológus, az ELTE Személyiség és Klinikai Pszichológiai Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára, és a Pszichológiai Doktori Iskola tisztagja.

⁸ Szergej Leonyidovics Rubinstein: A 19. században élt szovjet pszichológus, és filozófus.

⁹ Hermann Ludwig von Helmholtz XIX századi német orvos, fizikus, kutató és filozófus. Az észlelés törvényeinek kutatója. Munkássága során végig meghatározó volt az empirista szemlélet.

¹⁰ Oláh Attila „Pszichológiai alapismeretek” c. könyvéből részlet.

¹¹ Séma: fogalmak strukturált csoportja, általános tudás. Emberekről, tárgyakról való mentális elképzelésünk. (Pléh Cs.) Nagyon sokféle séma létezik (reflex/fiziológiai-idegi/, kognitív/észlelést segítő/, karakter/személyes-tudattalan/, archetipus/kollektív-tudattalan/ séma). Az Eric Berne-féle szerepek, és az ösztönök is tágabb értelemben mind-mind sémák. Van-

³ Bóta Barnabás - Soós István: Szubliminális ingerek hatásainak vizsgálata szemantikus differenciál skálával.

⁴ ESP Extraszenzoros percepció: Ismert érzékszervi működés nélküli észlelés. (Pléh Csaba Pszichológia) (2010)

⁵ PK Pszichokinézis: Fizikai események mentális befolyása mindennemű fizikai erő igénybevétele nélkül. (Atkinson Pszichológia)

⁶ Részlet Atkinson /amerikai pszichológus/: Pszichológia c. könyvéből (2005).

megkönnyítik az embernek a világban való tájékozódását. A sémák lényege, hogy egy input-output folyamat kulcsképleteként „megmondják”, „felajánlják”, hogy egy bejövő ingerre milyen választ adjon a szervezet. A sémák, mint tudattalanul működő mechanizmusok (automatizmusok) célja, hogy minél gazdaságosabban működtessék az emberi szervezetet, ahol lehetséges, ott nélkülözhetők legyenek a tudatos folyamatok. Az embernek ne kelljen mindent nulláról mérlegelnie, hogy reagálni tudjon.

Az észlelés folyamatának vizsgálata megkívánja, hogy az észlelést egy másik szempontból megközelítő fogalmat is bevezessünk. Allport¹² az embernek a világ élő és élettelen jelenségeivel kapcsolatos beállítódását, (azaz hogy hogyan áll a jelenségekhez) **attitűd**¹³nek nevezte el. A lényegét úgy fogalmazta meg, hogy „az attitűd tapasztalat révén szerveződött mentális, idegi készenléti állapot, amely irányító hatást gyakorol az egyén viselkedésére mindazon tárgyak és helyzetek irányában, amelyekre vonatkozik.” Az attitűd nem határozza meg az ember gondolkodását/viselkedését, csak annak (élményszerű) háttérét adja meg. Az attitűd összegzi az egyén korábbi tapasztalatait, élményeit, értékeléseit egy adott tárggyal/személlyel/jelenséggel kapcsolatban. (A félig üres, vagy félig tele pohár esete plasztikusan demonstrálja azt, hogy az attitűdnek megfelelően egy adott tárgyat különböző módon lehet észlelni.) A séma és az attitűd egyaránt memóriastruktúra – de amíg a séma fogalmát alapvetően az észlelés leírására, addig az attitűd fogalmát elsősorban az észlelés érzelmi és viselkedésre gyakorolt hatásának elemzésére használjuk.

Az ember nemcsak különböző módon észlelheti, figyelheti meg környezetének jelenségeit, de előfordulhat az is, hogy valamilyen új jelenséget (séma vagy attitűd hiányában) egyszerűen nem észlel. Ha az észlelés során nincsen tapasztalata az adott jelenséghez kapcsolódóan, szó szerint nem észleli azt. Ennek megfelelően előfordulhat olyan eset is, amikor valaki nem azért nem tud elfogadni valami új jelenséget, mert nem akarja, hanem mert valóban nem észleli azt. Más szempontból viszont, lehet, hogy megtalálná önmagában, de valami miatt menekül előle, akkor sem fog tudatosulni benne. „Az embert nem maguk a dolgok, hanem az a mód zavarja meg, ahogyan a dolgokat látja” – fogalmazta meg Epiktétosz görög bölcsele. Ennyire fontos a pozitív attitűd! (Bokron belüli értékmegőrző és változást sürgető elképzelések egymásnak feszülése!)

nak örökölt sémáink (ösztönök, reflexek), és tanult sémáink is (a viselkedési sémáktól, a szakmai gyakorlatok során megszerzhető sémákig).

¹² Gordon Willard Allport: amerikai szociológus és szociálpszichológus, személyiségelméleti kutató. Ő vezette be az attitűd fogalmát.

¹³ Attitűd: „Tárgyak, események, személyek belső értékelését meghatározó negatív vagy pozitív viszonyulás az attitűd tárgyához. (ismereti, érték kifejező, énvédő és szociális igazodási funkciót lát el)” Pléh Csaba

Az ember sémáiból komplex sémák szerveződnek (pl. énkép, azaz az önmagáról kialakított mentális kép), és kialakul, mozaikszerűen „összeáll” az embernek önmagáról és a környező világról alkotott képe /világképe/. Az énképbe épülnek be az embernek azok a cselekvési sémái is, amelyek dinamikus értékrendje által meghatározott erkölcsi törekvéseit, képviselik. Sajnos az énkép szinte elkerülhetetlen módon keveredik az éniideál képével. Az „éniideál: azon eszményeket, és az ezeknek megfelelő viselkedés szabályait tartalmazza, melyre az egyénnek törekednie kell, és amely referenciaként szolgál az elért dolgok megítéléséhez”¹⁴. Ennek következményeire még visszatérünk.

Jean Piaget¹⁵ gyerekeken végzett kísérletei alapján azt állítja, hogy „a gyerekekben leképeződik az őket körülvevő világ (fizikai és társas) mentális képe”. Ezeket a komplex leképezéseket ő sémáknak nevezte el. Asszimilációnak nevezte azt a folyamatot, amikor a gyerekek az új történéseket meglévő sémáikba illesztik. Ha ez nem lehetséges, mert még nem alakult ki megfelelő séma az új eseményre, a sémák módosulnak, ez a jelenség az akkomodáció.

Az attitűd nem tévesztendő össze az előítélettel¹⁶. Az attitűd az új tapasztalatok, élmények hatására képes a sémamódosításra (az akkomodációra), az előítélet erre képtelen. Utóbbi az új tapasztalatokat – előítéletet igazoló módon - régi sémáiba építi be (asszimilálja), ezért szül ez aztán irracionális viselkedést és szélsőséges érzelmeket.

IV. Az ember tudattalan és tudatos döntései, cselekedetei

Az ember tudattalan cselekedetei

Az ember elméje tudattalanul is képes a környezetből érkező hatásokat azonosítani, és felismeri, hogy mely tárolt sémával mutatnak hasonlóságot, párhuzamot. Jellemzően egyező séma esetén elménk tudattalan folyamata egy fizikai válasz reakcióra utaló jelzést küld, amit szervezetünk végre is hajt /ösztönös cselekvés/. Ez különösen vészhelyzetek esetén nagy jelentőségű, amikor a döntés meghozatalára nagyon kevés idő áll rendelkezésre, olykor még az észlelési időnél is kevesebb. Ezek az örökölt sémáink egyszerű biológiai, evolúciós szempontból magyarázhatóak. Egész egyszerűen fontosabb az, hogy fizikai reakciót adjunk egy adott helyzetre (pl. meneküljünk, vagy támadjunk), mint az, hogy ezt tudatosítsuk magunkban.

Az ember elméjében lejátszódó tudattalan folyamat /az automatizmusból kifolyólag/ akkor is szolgáltat a bejövő

¹⁴ Pléh Csaba: Pszichológia

¹⁵ Jean Piaget svájci pszichológus a modern sémaelmélet kialakulásában és fejlődésében igen fontos szerepe van.

¹⁶ Előítélet: „Ítéletalkotás valamiről, általában kevés tapasztalat alapján, vagy minden tapasztalat nélkül. Szilárd attitűd, amelynek megvitatása kevésbé lehet eredményes.” (Pléh Cs.) (*Megjegyzés: érdekes a szilárd attitűd elnevezés!*)

ingerre egy kimenő-jelzést, ha az összehasonlítás során csak egy hasonló sémát talál. Ilyenkor a helyzetre adott sematikus válasz esetleg hibás, ennek főleg összetettebb komplex-sémáink esetén nagyobb az esélye. Ilyenkor séma-módosításra van szükség.

A séma módosításának szükségességét, a megnyilvánulásaink/cselekedeteink közben jelentkező kísérő jelek (inadekvát érzelmek/reakciók, diszharmónia-érzés, esetleg testi diszkomfort érzés tünetei) jelzik. Ha képes az ember ezeket a jelzéseket tudatosítani, és megkeresni a valódi okokat, helyre kerülhetnek a sémái/attitűdjei.

És itt jön képbe az énkép és énídeál korábban említett keveredése. A tudatosítás során ugyanis az énkép egyes összetevőiről kiderülhet, hogy azok az énídeált, nem pedig a valóságot tükrözik. Fény derülhet például arra, hogy az énképben az énídeál szerinti szelídségből fakadó erőszakmentesség valójában a konfliktusoktól, az erőszaktól való félelemből fakad; vagy, hogy a közösség iránti igény az egyedüllétől való félelemből, nem pedig az énídeál szerinti, és az énkép részévé tett mindent megosztani akarásból fakad. Hasonló módon képzelt lazasága (probléma mentessége) lehet, hogy azt igyekszik elfedni, hogy nem mer semmihez sem komolyabban kötődni, semmibe sem komolyabban belevonódni, mert fél a kiszolgáltatottságtól, az elutasítástól, a kudarcától. Ha az ember elhatalmasodó indulatok közepette érvel az erőszakmentességről, még az is a séma/attitűd módosítás szükségességét jelzi.

Jézus arról beszélt, hogy üzenetének befogadásához az ember gondolkodásának átalakítására van szükség – és valószínűleg nem járunk tévúton, ha ezt az ember sémáinak, attitűdjének átalakításaként értelmezzük.

Ha nincs semmilyen egyezés a beérkező inger és egy meglévő séma között, akkor nincs automatikus válasz, és ilyenkor lehet elkezdni gondolkodni azon, most akkor erre a helyzetre mit is lépjen az ember – vagyis lehetséges, hogy ilyenkor lehet/kell igazán tudatosan dönteni?

Az embernek egy - törekvésébe illő - értékes cselekedete egy korábbi tudatos döntése eredménye is lehet (séma-módosítás után tudattalanul működő séma esete), de akkor ez a cselekedete nem tudatos, mivel nem előzte meg aktuális tudatos döntés. Lehet, hogy ez lenne a cél?

Kísérletek igazolják, hogy az érzékelés és az észlelés között időbeli elcsúszás van. Az időbeli elcsúszás ellenére is képesek vagyunk úgy cselekedni, mintha az nem létezne. Benjamin Libet¹⁷ kísérleteivel kimutatta az időbeli elcsúszás mértékét. Kiderült, hogy a tapintási ingerületeket fél másodperccel később észleli elménk, mint ahogy ez az információ az agyunk elsődleges érzőközpontjába bekerül. A látás esetében még nagyobb az időbeli elcsúszás. Hogyan tudunk így pingpongozni, vagy

autót vezetni? Úgy, hogy nem tudatos folyamat irányítja ezeket a cselekvéseket, hanem a megfelelő sémát követő tudattalan folyamat. (A fizikai reakció ezen esetekben is fontosabb, mint a tudatosítási folyamat.)

A tudattalan/tudatos folyamatok összehasonlítására Libet egy másik érdekes kísérletet is végzett. A kísérleti alanyoknak azt a feladatot adta, hogy nevezzék meg azt a pillanatot, amikor elhatározzák a kezük felemelését. A kutató EEG¹⁸-vel vizsgálta az agy mozgatókérgének aktivitását, EMG¹⁹-vel pedig – az izomfeszülés alapján – a kézfelemelés kezdetének pontos idejét regisztrálta. Kiderült, hogy a mozgatókérgem hamarabb elkezdett készülni a feladatra, mint ahogy a kísérleti alany/kézfelemeléssel jelezve/ elhatározta volna a mozdulatot. A kézfelemelés parancsa már a tudatosulás előtt megszületett. (Lehetséges magyarázat: tudattalan folyamatunk jelzése /mely így írható körül/ „Ha fel akarom emelni a kezem, hát emeljem fel” hamarabb eljut az ember elméjének mozgató központjába, mielőtt az még tudatosulna. Persze ez azt is jelzi, hogy tudattalan folyamataink reakcióideje jóval kedvezőbb, mint tudatos folyamatainké.)

Az ember tudatos cselekedetei

Vajon az ember hétköznapi választásai-döntései, és az ezt követő cselekedetei tudatosnak nevezhetők-e?

Mielőtt a válasz keresésbe belekezdénénk, meg kell ismerkednünk a tudatosság új lényeges tulajdonságával: **a beszámolóképeségi értelemben vett tudatossággal**²⁰. (Leegyszerűsítve: tud-e az ember magasabb szervezetségű, bonyolult dolgokat végezni úgy, hogy közben nem képes beszámolni róluk?) Lássunk egy egyszerű példát. Az ember képes egy krétával a jobb, majd a bal oldali ablakot eltalálni. Ez egy struktúrafüggő mozgásszervezés, hiszen ahhoz, hogy ezt pontosan meg tudja tenni, figyelembe kell vennie nemcsak teste és az ablak viszonyát, hanem azt is, éppen hol van a kréta, éppen hol áll a keze stb. De vajon meg tudja-e fogalmazni, hogy mit csinált? Elsőként a szándékát fogalmazza meg: „Először a jobb oldali ablakot akartam megdobni”, majd folytatja, „felvettem a krétát az asztalról, és megcéloztam a jobb

¹⁸ EEG: elektroencefalográfia tágabb értelemben véve egy pszichofiziológiai mérőeljárás, melynek segítségével a pszichés működés élettani hátterét vizsgálhatjuk meg; szűkebb értelemben pedig egy elektrofiziológiai mérőeszköz, mely a neuronok elektromos aktivitásának regisztrálására szolgál valós időben.

¹⁹ EMG: rövidítés az electromyographia kifejezésből adódik. A vizsgálat az elektrofiziológiai vizsgálmódszerek közé tartozik. Az idegek és izmok működésének egyik legfontosabb vizsgáló eszköze.

²⁰ Pléh Csaba „A megismeréstudomány alapjai” c. könyvében így ír erről: A kognitív pszichológusok és a kognitív kutatók jó része az angolszász terminológiában a tudatot (consciousness) helyettesíti és sokszor felváltja az (awareness), a beszámolóképeségi értelemben vett tudatossággal. Pléh Csaba magyar pszichológus, a BME Kognitív Tudományi Tanszékének alapító egyetemi tanára, iskolateremtő agykutató.

¹⁷ Benjamin Libet: elsőként kaphatta meg 2003-ban a virtuális pszichológiai Nobel-díjat /*Virtual Nobel Prize in Psychology*/. A kaliforniai egyetem kutatója volt /2007-ben halt meg/. A tudattal és szabadakarral foglalkozó kísérletei jelentősek.

oldali ablakot”. De megtudja-e pontosan mondani mit csinált a kezével?. Beszámolóképes tudatában van-e annak, hogy a csuklója, hüvelykujja és így tovább milyen forgásokat/mozgásokat végzett közben?

„Az ember tudásaival és cselekvéseivel kapcsolatban rendszerint **a céloknak van közvetlenül tudatában**. Azt tudja, hogy mit akar csinálni. Föl akart ugrani a villamosra, de arról nem tud beszámolni, hogy ehhez bal lábával megtámaszkodott, a jobb lábát feltette stb.-stb. A kívül levő dologról könnyen be tudunk számolni, a belsőről kevésbé.”²¹

Az ember tudatos folyamatai (tudatossága) állandóan változó folyamatok, melyeket egy adott pillanatban jelentkező észlelései, gondolatai, érzései befolyásolnak. A tudatos folyamatoknak két alapvető funkciója van: **a monitorozás** (az ember külső környezetének, és a belső sémáinak folyamatos követése), és **a célok megtervezése** (a környezet felé irányuló cselekedetknél, és a belső sémák szükséges alakítása esetén egyaránt).

Az ember tudatos folyamatai az észlelés által követik a környezetében és belső világában (testében, lelkében) végbemenő eseményeket. A rengeteg információ miatt egyfajta szelekció figyelhető meg az ember tudatos folyamatánál, a tudattalan folyamat jelzései közül bizonyos jelzéseket kiemel, másokat pedig figyelmen kívül hagy. „A kiválasztott információ legtöbbször a környezeti vagy a belső világban bekövetkezett változásokat jelzi.” (Atkinson²²).

Tudatos folyamataink másik funkciója a **célok megtervezése**, újratervezése, és cselekedeteink vezérlése²³. Atkinson így fogalmazza meg: „...cselekedeteink megtervezése, elindítása és vezérlése. Legyen a terv akár egyszerű és azonnal végrehajtandó (mondjuk barátaink megvendégelése), akár bonyolult és jövőre vonatkozó (a hivatásunkra való felkészülés), cselekedeteinket a bennünket körülvevő eseményekkel összhangban kell lebonyolítanunk és megszerveznünk. A tervezés során tudatunkban a még meg nem történt eseményeket majdan bekövetkezőkkel kell leképeznünk, azaz el kell képzelnünk a lehetséges forgatókönyveket, választanunk kell közülük, és meg kell tennünk a megvalósításukhoz szükséges lépéseket.” Nyilván ebben az összetett folyamatsorban nagyon sok a tudattalan folyamat, de a célok megfogalmazását tudatos folyamataink végzik.

V. Rövid konklúzió

Hogyan is összegezzhető az ember tudatossága? Hétköznapi analógiával élve, egy munkahelyi szervezet akkor működik jól, ha a vezetője nem autoriter karakterű vezető, hanem olyan készségekkel rendelkezik, amely a kol-

lektíva munkáját segíti. Nem figyeli állandóan alkalmazottjai munkáját, és nem akar minden aprólékos ügyben dönteni. Csak akkor lép közbe, ha új feladat jelentkezik, vagy ha valami rendkívüli esemény történik. Ez az ő funkciója, hisz ő látja át a szervezet működését.

Ahhoz, hogy egy olyan bonyolult szervezet, amilyen az ember, jól működjön egy olyan bonyolult környezetben, amilyen a társadalom, ahhoz időről időre tudatos döntésre van szükség. Jó esetben olyan döntésre, amely segíti az ember tudattalan folyamatainak működését, és amely meghozatala után – az adott helyzetre vonatkozóan legalábbis – maguktól mehetnek tovább a dolgok, tudatosítás és döntéskényszer nélkül. A gazdaságos emberi működéshez azért van szükség időnként a tudatos döntésekre, hogy utána ne legyen szükség tudatos döntésekre, hanem a dolgok a helyükre kerülve menjenek tovább maguktól (a jól kialakított séma szerint, gördülékenyen, és az ember egyre jobban helyreállított belső rendjét tudattalanul követve).

Az ember tudatos folyamatainak legfőbb funkciói: önmagunk és környezetünk folyamatos követése, a célok tudatosítása, és csak rendkívüli esetben /szükségessé váló séma, attitűd módosítás esetén/ a tudatos beavatkozás.

A tudatosság az ember belső világa és környezete megismerésének, valamint a törekvéseibe illő cselekedeteinek nem a célja, hanem mindezek megteremtésének eszköze. Azaz nem a tudatos megismerés, nem a tudatos döntés és cselekvés a cél, hanem a tudatosság a megismerés, a döntés és cselekvés talán legfontosabb eszköze.

*****

Szigeti Lajos (Szabadhídvég, 1940. október 17. Szülei: Szunoman Lajos, Balogh Veronika) költő egyetemi tanulmányait Budapesten, az ELTE Bölcsészettudományi Karának magyar-angol szakán végezte, 1964-ben. A tanári diploma megszerzése után felsőoktatási intézményekben tanít, idegennyelvi intézet munkatársa. 1977-ben mutatja be az Élet és Irodalom hetilap kilenc verssel, majd közlik a jelentősebb országos folyóiratok és napilapok is. 2010-ig hat verseskötete került kiadásra.

(Verseiből idézünk SzL jelzéssel)

Lelkiség

A lélek:
fényttest.

Isten házában
örökmécset.

²¹ Részlet Pléh Csaba korábban megnevezett könyvéből.

²² Richard Chatham Atkinson amerikai pszichológus, egyetemi tanár, a Kalifornia Egyetem egykori elnöke és régense, valamint korábbi rektora. A kísérleti pszichológia doktora, a memória kutatás egyik fő területe.

²³ Cselekedeteink vezérlése egy folyamatvezérlés, mely segíti a céljainknak megfelelő cselekedeteink megvalósítását.

BULÁNYI GYÖRGY

HIÁBA HÚZZUK A HARANGOT

Baj van a jelenlét tárgyában. Húzzuk még a harangot, de egyre kevesebben (és egyre inkább öregek) hallják meg annak szavát. El kellene juttatni az örömhírt a harangszót már meg nem hallókhoz is. De nem megy. Defenzívában vagyunk. A fiatalok lógó kézzel még megállnak a családi asztalnál, amikor az öregek imádkoznak; elviselnek bennünket. De minden templombajárási biztatásunkra allergiásak. Tartalom- és érvény nélküli lett számukra a mi kereszténységünk. „Azért kellene vallásosnak lennem, hogy megsegítsen az Isten, és hogy becsületes tudjak lenni...” - ilyesmi él bennünk keresztény tartalomként, s tudják, hogy ez a tartalom nem igaz. Tapasztalják, lehet becsületesnek lenni templombajárással nélkül is, s nem tapasztalják, hogy a vallásosakat az Isten megsegíti. Nem hiszik el, hogy templomba kell járni ahhoz, hogy gondoskodjanak családjukról, teljesítsék munkaviszonyukat, vagy akár hogy forradalmat csináljanak. Ezen a helyzeten mit sem segít, ha megállapítjuk a tisztességes, a feladatoknak élő emberről, hogy „anonim keresztény”. Az sem, ha kijelentjük, hogy aki „jó mérnök, az már jó keresztény is”. Marad a helyzet ugyanaz. Ha pedig a vallási közönyt, amely miatt tegnap még hajlamosak voltunk kétségbeesni, ma a Krisztus-esemény szükségképpen szekularizációs következményeként magyarázzuk, ezzel csak bevalljuk programtalanságunkat. A betegség lázrózsáit a kicsattanó egészség pírjaként értelmezni, mire jó? Csak önáltatásra. Könnyörtelenül objektív helyzetfelmérés az első követelmény, ha csinálni is akarunk valamit azzal, amit ránk bízta. Például így: egyházközségem területén él 1200 16 és 50 év közötti katolikusnak megkeresztelt férfi; ebből vasárnap templomba jár 8, heti áldozó 1, teológiával foglalkozik 0. Ha felsejlik bennünk, hogy évek óta `saját temetési menetünket asszisztáljuk csak, ha mégoly buzgón szolgáltatjuk is ki a szentségeket a „hit-hűség” feltételt nem teljesítőknél, akkor indulhatunk meg a kibontakozás felé. De hogyan?

Fel kell tennünk magunkban egy kérdést: lehetséges, hogy az Isten azért testesült meg, hogy elmondjon nekünk egy tanítást, amely „eladhatatlan”? Amíg hiszünk az Isten Fiában, addig erre nem mondhatunk igent. De hát - ha nem számítjuk a templomok törzsközségét: az öregasszonyokat és az éretlen gyerekeket - tény, hogy eladhatatlan. Az ellentmondás legvalószínűbb feloldása ez: `nem azt áruljuk, amit ránk bízta. A keresztény tanítást egyszer, az indulás századaiban, már sikerült „eladni”. Mégpedig államhatalmi támogatás nélkül, sőt, államhatalmi üldözés ellenére is. Ebből pedig következhetik, hogy tanításunknak nem feltétlenül arrafelé kell alakulnia, amerre felé a „világ” ösztökél bennünket; tudniillik, hogy jólfésülten beleilleszkedjünk abba. Baj van a keresztény tudat tárgyában. Elsődlegesen tehát nem abban, hogy nem vagyunk szentek. Isten

Jézusban az ember számára fogalmazta meg mondanivalóit. S ez az ember ma érdektelen aziránt, amit mondani tudunk neki. Témáinknak nincs polgárjoga társadalmunkban: nem illik róla beszélni. Papnál még valahogy elmegy. Üzemen belül valaki káromkodik, s szólnak neki: „Szakikám, maga elfelejtett reggel imádkozni, s most pótolja?” Felelet: „Maga talán pap?” A témánk papolás. Erről szólni családban, üzemben, paposkodás. Szószéken kívül a paptól is elvárják, hogy hallgasson róla.

Vissza kellene szerezni a témánk polgárjogát; hogy lehessen beszélni róla. De hogyan? Hiszen unják a szövegeinket. Nem unjuk magunk is? Hisz-e a tudatalattink is abban, ami a tudatunkban él? A keresztény tudat megújulására van szükség. Jézus beköszöntő szava: METANOEITE! Így fordítjuk: tartsatok bűnbánatot! Pedig elsődleges jelentése más. Ez: alakítsátok át gondolkodásotokat! Nem is tudunk „jézusi bűnbánatot” tartani, amíg tudatunkat oda nem alakítjuk Jézus tudatához. Amíg azt hisszük, hogy az a dolgunk, hogy elmondjuk vagy meghallgassuk a vasárnapi prédikációt, hogyan tudnánk bűnbánatot tartani például amiatt, hogy a társadalom nem hallja meg már a harangszót. Szívjuk az ópiumot. Például így: „Mit akarsz, öregem, most nincs kegyelmi idő. A Lélek ott fű, ahol akar. Várj türelemmel. Majd megindulnak az emberek a templom felé”. Gondolkodom. Isten bábjátéka a történelem? Most éppen nem játszik? Szabotál? Szabotálja a saját ügyét? Tud az Isten szabotálni? Tud a Lélek nem fűjni? Az időtlen Szeretet-Isten meg tudja tenni, hogy időnként nem árasztja a kegyelmét? Hogy időnként nem szeret? Hogy Rajta fordul, hogy meghallom-e a harangszót, s Ő nem nyitja ki a fületem? Csupa nemet kell felelnem... Nem kétséges, hogy az ópiumszívók áthárítják a felelősséget az Istenre. De Isten ettől sem indul el tenni, amit nekünk kellene. Nem, mert nincs módjában. Nincs, mert az általa teremtett világban az a rend, hogy akkor van valami, ha az ember is megteszi a magáét. Azt, ami kell a cél eléréséhez... egy „lelkipásztori marketing” alapján; országos, egyházmegyei vagy egyházközségi szinten.

Kétezer esztendő múltán már csak érdektelenségbe és unalomba fúlhat, ami elhangzott ama harmadfélesztendő során és Judea tájain? Baj van a szentírásolvasásunkkal is. Mintha nem tudnánk mit csinálni ezzel a könyvvel. Pedig hisszük, hogy Isten csak egyetlenegyszer testesült meg, és így csak egyetlenegyszer volt hallható „egy az egyben” az Isten beszéde. Pedig hisszük, hogy a Könyv ezt a szót, illetőleg ennek a legközvetlenebb utórezgéseit tartalmazza. Felolvassuk a szöveget, „szívünk-lelkünk” stílusban elismételgetjük kétszer-háromszor a felolvasottakat, konkludálunk valami unalomig ismert tanulságra, úgyhogy tíz perc múlva a hallgatóság kezdi nézni az óráját - „Mikor hagyja már abba?!”, hol itt a baj? Alighanem ott, hogy a tudatunk felől közeledünk a szöveghez, s nem a szöveg felől a tudatunkhoz. Ezért aztán a szöveg nem termékenyít. Beleolvassuk a szövegbe azt, amit tudunk, s így a szöveg

nem közöl velünk semmiféle információt. Tulajdonképpen mindegy, hogy mi van odaírva. Tudjuk, hogy mit kell vallanunk a Van és a Kell (dogmatika és morális) tárgyában a Szentírás nélkül is, amely így csak többé-kevésbé alkalmas idézet-tárrá lesz tétéleink igazolására. Meg kellene szólaltatni a Szentírást. Valljon, hogy mi van benne. Azzal az előfeltevéssel kellene élnem, hogy van benne valami, amit nem tudok...vagy másképpen tudok. Kinek ajánlom mindezt? Papoknak? Nem-papoknak? Mindenkinek, aki úgy érzi, hogy nincsenek még lezárva az akták. Aki úgy érzi, hogy nem az imádkozás az egyetlen tennivalónk azok érdekében, akik Isten nélkül akarnak élni. A látni hajlandóknak. Az ópium-szívással meg nem békülőknek. A dolgok állása miatt aggódóknak. Papoknak és édesapáknak és édesanyáknak. Az Isten csudajaként ügyünk iránt még ma is érdeklődő fiataloknak. Azoknak, akiknek még idejük van arra, hogy Szentírást, papírt, ceruzát vegyenek a kezükbe. Akiknek a havi rendjükben, vagy heti rendjükben van erre a célra beépíthető idő. Négy-öt magyar összehajol, de nem siránkozni és nem ópiumot szívni. Pap a környékbeli paptársaival. Pap a képviselőtestület tagjaival. Pap az elsőáldozók szüleivel. Édesapa a családjával. Édesapa a család barátjaival. A fiatalok a maguk körével. Pap nélkül is csinálható.

Egy bizonyos: hiába húzzuk a harangot. A nyájak utána kell mennünk. Egyenként kell hazahoznunk őket. De nem engedik magukat hazavinni, amíg nem igazoljuk nekik - egyenként és akármennyi időbedobással egyetlen emberért is, hogy örömhírt vittünk hozzájuk. Örömhírt, amelytől feleletet kap élete egzisztenciális problémáira, amelytől értelmes lesz a léte, amelyben programot, egész ember számára szóló tennivalót kap. Olyant, amelyet a világtól nem kaphat.

Ahhoz azonban, hogy ez lehetséges legyen, tudatuknak el kell jutnia az örömhír hamisítatlan tartalmához. Ki kell tisztázni, mit értett Jézus azon az „országban”, aminek közeledését bejelentette, mit értett azon a világon, amelynek viszonyát a maga országához kétségtelenre rajzolta. Mégpedig elfogulatlan, objektív analízissel, mit sem törődve azzal, hogy ezek eredménye egzisztenciánkba nyúlóan más lehet, mint amit - az eladhatatlanság következményével együtt - gondolunk a Krisztus-eseményről és az Egyház feladatáról.

Egyenként kell hazahoznunk az eltévedteket? Egyért ekkora befektetés? Hogyan fognak akkor újra megtelni a templomok? Csak így! Mert akit így hozunk haza, nem azért fog jönni, hogy leüljön a padba meghallgatni a prédikációt. A valódi mondanivaló nem hagy nyugtot az embernek. Azt mondani kell. Akármilyen áron is...

1971

BOKORTÖRTÉNELEM

BISZTRAI ÉVI ÉS GYURI

„ALKALMATLAN VAGYOK A KILÁTÁSTALANSÁGRA” (II. RÉSZ)

Évi, számodra mit jelentett Gyuri katonaideje?

Mivel majdnem a házasságkötés után vitték el Gyurit, azért nagyon nehéz volt megszokni az egyedüllétet. Dolgoztam a munkahelyemen és éltem a közösségi kapcsolatok. Megismertem egy házaspárt, ahol a beteg feleség segítségére szorult, oda jártam házimunkát végezni. Mivel Gyuri Pesten volt katona, azért gyakran haza tudott járni. Egy alkalommal vasárnap kilógott és együtt mentünk a közértbe vásárolni. Mindjárt le is kapcsolta egy járőr!

Egyszer a katonaéletnek is vége, és kezdődhetnek a szürke polgári napok!

Még katona volt Gyuri, amikor Gergő megszületett. A Malévtől mentem gyesre. Mind a három gyerek császárral született. A nővérem segített, Gergő születésekor kiköltözött hozzánk egy hónapra, hogy segítsen a műtét utáni nem könnyű időben.

Néhány hónap múlva egy este betoppant hozzánk Pálincás András, alias Stoppos Bandi. Laci bácsitól hozott ajánló levelet, amelyben nagybátyám azt kérte tőlem, hogy legyenek Bandi lelki támasza, keressek neki munkát és albérletet. Hat hétig lakott nálunk, egy szobában éltünk négyen, résztvett a közösségi találkozók, az imádkozásokon. Sebeők Sanyi csongrádi káplán és Andi szinte egy időben üzentek nekem, hogy a fiatalember beépített. Lopás miatt bocsátották el a Május 1. Ruhagyárból és ebben a helyzetben csaptak le rá az ÁEH munkatársai. A Fradi-sörözőben vettem drasztikus és egyértelmű búcsút a fiútól. Az utolsó mondata az volt, hogy meg fogom még ezt bánni. Ennyit az első évekről.

További gyerekek, további tanulás?

1976 októberében világra jött Dani. '77 szeptemberében elkezdtem a tanulást a Római Katolikus Hittudományi Akadémia levelező tagozatán. Közben a kőbánya-újhegyi lakótelepi lakásunkat elcseréltük a sashalmi házra. Márczi Imre és Juhász Károly családjának anyagi segítségével vált ez lehetővé.

Karcsi a következőképpen adta át a pénzt: „Nagyon jónak tartjuk, hogy elköltöztök a lakótelepről. Kölcson nem tudok adni pénzt, de tízezer forintot örömmel adok nektek segítségül, csak azt kérem, hogy hasonló helyzetben hasonlóképpen cselekedjete.” Több család húzott hasznot később Karcsi akkori mondataiból.

Hogy-hogy felvettek a teológiára akkor, amikor Simonyi Gyuszi, Márczi Anca és mások kérelmét elutasították?

Ezt kérdeztem én is Nyíri Tamástól. Ő azt felelte, hogy figyelni akarnak engem, ezért vigyázzak magamra, ne halásszak a teológiáról embereket a Bokornak.

Meg tudsz te állni ilyesmit?

Születésem óta nem tudok ellenállni a jónak. Egy év múlva 18 tankörtársam megkért arra, hogy szervezzek egy lelkigyakorlatot nekik és kifejezett kérésük volt, hogy Bulányi György tartsa. Díjaztam az ötletet, és rögtön jeleztem, hogy ha ez kitudódik, Nyíri professzor tiltakozni fog. Mivel nem értették az óvásomat, a hölgykaréj gyanútlanul körbevette a filozófust és elmondta neki, hogy milyen lelki élmény vár rájuk. A háttérből figyeltem, hogyan veri ki az izzadság a professzor homlokát. „Csak ezt ne csinálják! Be fogják zárni a levelező tagozatot, ha megteszik”. „De, professzor úr, lelki élmény lesz ez a javából, jöjjön el Ön is!” „Maguk nem tudják, mit kérnek.”

Ezek után teológus hallgató maradhattál?

Nem éreztették velem, hogy ki akarnának rúgni. Minden vizsgám jól sikerült, kivéve az egyházi jogot, mert avval kezdtem, hogy nem látom az egyházban a megfeszített Krisztust. Emiatt az előadó a piarista rendházba hívatott magánbeszélgetésre. Végül átengedett. A lelkigyakorlat körül azonban bonyodalmak lettek. Életemben akkor konspiráltam teljes mértékig. A magyarnándori helyszínt csak az előadó, a háziasszony (Tölösi Magdi) és én, no meg a helyi plébános tudta. Ennek ellenére, a szokásos csütörtök estét megelőző kedden, idegesen berohant lakásunkra Unti József, a sashalmi káplán, és elmondta, hogy ezekben a percekben volt a magyarnándori plébános György Attila sashalmi plébánosnál, és mint jó barátjának elújságotla, hogy milyen rendezvény lesz nála, és azt is, hogy Bisztrai

azt kérte tőle: senkinek ne beszéljen erről, még jó barátjának, György Attilának se. Tehát ne csodálkozzunk, ha ott lesz az ÁEH is - mondta Unti József. Mint később világossá vált, Jóska teljesítette hazafias kötelességét és leadta az információt a rendőrségnek is.

Mi lett a lelkigyakorlattal?

Másnap, szerdán, két belügyes megkereste a magyarnándori plébánost és elmondták neki, hogy tudnak mindenről. Itt egyházellenes kijelentések lesznek, ezért kérik őt, hogy hétfő estére készítse el a megjelentek névsorát. A plébános végig résztvett a lelkigyakorlaton, de az esti bemutatkozások alkalmával mindig kiment a szobából. Nagyon mély, tartalmas lelkigyakorlat ért véget vasárnap. Hétfőn a házigazdánk semmiféle névsort nem adott át a két rendőrnek. Eleinte magabiztos volt, de amikor ugyanaznap bevonták az útlevelét, idegileg elfáradt, bár semmi ártót nem tett.

Egyéb benyomásaid a teológiáról?

Életemben először ezekben az években tudtam nagy kedvvel napi hat-nyolc órát tanulni, hiszen amit tanultam, azt rögtön továbbadhattam a közösségekben. Viszonylag rend volt már a fejemben, ezért nem zavart meg a teológia és nem vesztettem el a hitemet sem. Pedig nem akármilyen esemény találkozni a szerető Isten helyett a teológusok és egyházi vezetők hatalmi istenével.

Tehát sikeresen végeztél?

Igen.

A nyolcvanas években járunk. Mondj valamit a növekvő gyerekekről és azokról a munkáidról, amiket ezekben az években kezdél meg!

1982-ben Kovács Laci elsőáldozásra előkészítő hittant szervezett magánlakásokban. Laci szerint a szülő az első hitoktató, s ehhez adott ő szóbeli és írásbeli segítséget. Az elsőáldozás egy egyhetes annavölgyi tábor utolsó előtti napján volt. Kaszap Márti volt az egyik szervező. Laci Lázár Ervin meséit hívta segítségül a programjaihoz. Az elsőáldozós misére eljöttek a szülők és a keresztszülők. Igazi tábor és - úgy érzem - igazi elsőáldozás volt. Ekkortól indultak az általam szervezett gyerektáborok.

Miből álltak ezek?

A szervezéshez a Regnumot hívtuk segítségül, mivel ők értettek igazán a gyerekpasztorációhoz. A bokorbeliek a lelkipásztori marketing alapján csak a felnőttekkel foglalkoztak. Beton, Buxus, Deka: Márczi Ancsáék lakásában tartotta a táborvezetőképző előadásokat. A Bokor az ő tábor-könyvükből tanulta a gyermektáboroztatást. Turnai Osziék üres telkén, a nyár elején, felépítettük a sáttortábort a Börzsönyben (Morgó) és hat-hét turnus használhatta a nyár végéig.

Ekkor kerültél kapcsolatba a mozgássérültekkel?

Már korábban volt kapcsolatam a Marcibányi tériekkel, mivel hatottak rám a Bokor-jelszavak: pl. Van már beteged? Ez a jelszó dolgozott bennem, amikor megkerestem az intézet igazgatónőjét és megkérdeztem tőle, hogy mit tudnék segíteni neki. Ekkor jött az az ötlet, hogy mélyítsük el a kialakult barátságokat egy-egy nyári táborral, ahol - mondjuk - 25 vidám, jómozgású lélek találkozik 3-5 tolókcosis lélekkel. A mozgássérülteket ugyanúgy kezeltük, mint az egészségeseket. Alapélményem volt az, hogy a természetes hozzáállás gyógyít. Gyerekeink aztán hamar kiemelték a tolókcosisból a mozgássérülteket, ők ültek a tolókcosisba és raliztak a meredek börzsönyi utcákon. A mozgássérült mérte a futamok idejét. Ma már nem tudnám fölvenni őket ölben a hegyoldalra. Mára az maradt meg bennem, hogy ezek a táborok a bokorligeti komplex rehabilitációs centrum előiskolái voltak. Napló készült minden táborról. A fontos és szép dokumentumok bárki számára hozzáférhetőek. Neve is volt minden tábornak, pl. Gyöngy, Kenyér-víz, Kakas, Gyümölcs, Szem, stb. A gyerekeknek kellett kitalálni a tábort megelőző hónapokban azt, hogy mit is jelenthet az adott táborcím.

Miből készült a tábor, honnan volt a felszerelés?

Az első táborok sátrai saját és a Belkertől kölcsönzött sátrak voltak, a felszereléseket összekeregettük, illetve vásároltuk. Később - Csiky Lajcsi segítségével - a Szemere utcai iskola adta kölcsön a felszereléseket és Pálkás Laci szállította teherautójával a helyszínre. Belső Bea és édesanyja volt a legfőbb edénybeszerzőnk. Az esti beszélgetésekben a 13-14 évesek a sátor csendjében mindig rákérdeztek arra, hogy hogyan ismerkedtem meg Évivel,

hogyan is volt az első simogatás. Szeretném remélni, hogy használható modellt adtam át nekik.

A táborozások sportos világa mellett azonban társadalmi szervezőmunkára is adtad a fejed.

Ha a „Családdal a Társadalomért, az Életért Alapítványra” gondolsz, akkor a háttérből engem az motivált, hogy látva szüleim, a saját és a Bokor-beli barátaim családi életét, úgy éreztem, hogy a magyar társadalomnak nagyszerű családok példájára van szüksége. A politikai helyzet '87-ben már lehetővé tette, hogy az 1 millió Ft tőkével létrehozott alapítványunkat bejegyezzék a bíróságon.

Akkor az még nagy pénz volt. Honnan kerítetted?

Rauscher Attila és felesége, Németh Ági, nemcsak testvéri, hanem munkatársi kapcsolatban is volt velünk. Együtt bővítettük a Robotron írógépek memóriáját és ennek bevételeiből jutott az alapítvány alapítványára, sőt, ebből tudtuk átépíteni, bővíteni a házunkat.

Folytasd, mi történt az Alapítványban!

Az 1989-es decemberi, temesvári forradalom idején úgy gondoltam, hogy kellene valami igazi, román és magyar találkozót csinálni. Rögtön jött is a megoldás: nem papnak, nem laikusnak, nem kormányerőnek, hanem családnak kell ezt megcsinálnia. Így született meg a román-magyar hétvége gondolata, amit a kuratóriummal és az alapítókkal készre csiszoltunk.

Tartalmilag mit jelentett ez a találkozó?

Az volt az ötletünk, hogy minimum háromgyerekes romániai román családok magyarországi magyar családok vendégszeretét élvezzék egy nyári hosszított hétvégén. Közvetlenül szerezzenek benyomásokat a magyar életről.

Hogyan valósítottátok meg?

Februárban Évivel Kolozsvárra vonatoztunk és kora reggel elmondtuk ötletünket a helyi RMDSZ elnökének. Ő - jó erdélyihez méltón - délelőtt 10 órakor bemondatta ezt a helyi televízióban. Mi megijedtünk, mert azonnal felizzottak a telefonok. Budapesten még semmit sem intéztünk. Mindenestre az erdélyi oldal rendben lett. Jöhettünk haza.

Budapesten háromezer szórólapot osztottunk ki az aluljárókban illetve a Bokorban. A sajtó közölte a felhívásunkat, miszerint a Család Alapítvány 300 vendéglátó családot keres 300 román család részére. Nyár elejére a 300 vendéglátóból csak ötven volt még. Ekkor történt Tőkés László autóbalesete. A püspök a miskolci kórház betegágyáról kérte a magyar lakosságot, hogy segítsék ezt az ügyet. A TV-híradóban elhangzott interjú újabb harminc családot hozott. Még két híradás a TV1-en és a TV2-ön és megvolt a fele vendéglátó. Azért mesélem ezt ilyen részletesen, mert egész életemre jellemző az a vakmerő bizakodás, amelytől sokaknak égnek áll a haja. Én ugyanis kezdettől fogva úgy gondoltam, hogy elég egy hangos füttentyés Budapesten és meglesz a 300 vendéglátó család. Hát, látod, nem így történt. Augusztus 16-ára, péntek 13 órára vártuk a különvonat érkezését az 1200 román személlyel. Augusztus elején az MDF pártvezetése megkeresett és felajánlotta, hogy apárt soraiból kiállítja a hiányzó 150 vendéglátó családot. Cserébe semmi mást nem kér, csak attól fogva legyen az MDF szervezés. Mondtam neki, hogy nem tudja, mit kér. Nagyon könnyen hatalmasat lehet bukni ezzel a vállalkozással, hiszen a román sajtó azt ír az eseményről, amit akar. Egy kis alapítvány ebbe belebukhat, de kár ezzel egy kormánypártot terhelni. Ők erősködtek, hogy nekik szükségük van erre az eseményre. Azt viszont megértették, hogy a vendéglátó magyar család tagjai általában nem tartoznak egy párthoz. A nagyapa MSZMP-s, de a fia az SZDSZ tagja, az unoka viszont a Fideszt élte. Most akkor melyik párt vendégei a románok? Visszatérve augusztus 16-ához, aznap délben bementem a Déli Krónikában, hogy még 50 család hiányzik a vendéglátók közül. Kérem őket, jöjjenek a Nyugati pályaudvarra és vigyék magukkal otthonukba a nemsokára érkező családokat. Mi pedig felkészültünk, hogy kollégiumokban, munkásszállókban helyezük el a családhoz nem jutó vendégeket. A munkahelyem volt a központi diszpécserállomás, ahol minden telefonhívást magnóra rögzítettünk. A sok szívet melengető ajánlat mellett csupán 8-10 volt mindössze, amikor fröcsögve kérdezték, hogy ki áll mögöttünk. Ők majd ott lesznek az állomáson és bottal fogják elzavarni a szemét románokat. Többen voltak, akik tankkal akarták megoldani a román-magyar megbékélést. A román határon a román hivatalnokok négy órát várakoztatták a különvonatot. Amíg Budapesten a sok-sok család várakozott, addig a váróteremben a román nagykövettel és a rendőrség kihelyezett osztagának vezetőjével beszélgettem. A külföldie-

ket ellenőrző hivatal (KEOK) számonkérte rajtam a rendezvényt: tudom-e, hogy a román családoknak legalább a fele Magyarországon fog maradni. Szét-tártam a kezeimet s azt mondtam, hogy lehet. Nem tudtam mást tenni. Képzeld el, minden román családnak jutott család! Gyönyörűen eltelt a két és fél nap, és csak két család maradt itt. Az egyik éppen a mi vendégünk volt. A Belvárosban ugyanis ellopták az édesanya retiküljét benne az öt útlevelel. Erről ennyit. Demeczky Jenőék vendégcsaládjában viszont az édesanyán vakbélműtétet kellett végrehajtani. Búcsúzaskor egy háromkilós meleg kenyeret, egy román nyelvű szentírást és a gyerekeknek csokoládét adhattunk át. Fantasztikus búcsúzás volt, többen sírtak. Az augusztus 30-ra tervezett kolozsvári magyarellenes Vatrás tüntetés - a román sajtó szerint - a román-magyar családi hétvége miatt fulladt érdektelenségbe. A kapcsolatok megváltoztak. A román családnak be kellett kopogni az addig gyűlölt magyar szomszédhoz, hogy fordítsa le magyarrá a budapesti barátoknak írt román nyelvű levelet. A megkapott választ viszont magyarról románra kellett fordítani.

Mi más, nagyobb szabású akciót valósított meg a Család Alapítvány?

Mindig úgy éreztem, hogy a Bokornak és az Alapítványnak is kötelessége felmutatni a család- eszményt. Így született meg az „Élő Nemzeti Kincs” gondolata. 1990 óta minden évben, októberben, a sajtó útján felhívást teszünk közzé, hogy az emberek jelentsék be, jelentsék fel, a nem-tudni mi okból, de nagyon szép, irritálóan szép életet élő személyeket. Szándékosan írtuk be a „feljelenteni” szót, emlékeztetve ezzel a Rákosi-korszak gyakorlatára. Évenként 10-15 családot, illetve egyedül élő személyt tudtunk megmutatni a nyilvánosságnak. Karácsony előtt, hol a Nemzeti Múzeumban, hol a Metalimpex székházában, az utóbbi időben a Vakok Intézetének dísztermében adtuk át az elismerést jelentő pénzdíjat és Komáromi János festményét. Nagyon sikeres Vincze Bandi és Gabi akciója. Ők beszélő számítógépeket szereznek be vak gyermekek számára. Már több mint húsz gépet helyeztek el vak középiskolások lakásában. Szerencsére meg is találták a támogatókat.

A közéleti tevékenység mellett jut-e pénz a mindennapi életre?

Nagyszerű munkám volt 16 éven át: az irodagépműszerészet. Sok szamizdat kiadványunk köszönhette létét ennek a szakmának. A rendszer-váltással kiment az NDK gépparkja e szakma alól, és jöttek az eldobható irodagépek. Közben - fertőzött kullancscsípés következtében - összeszedtem egy Lyme-kórt. 1994 decemberében a MÁV-kórházban, a kórházi ágy mellett tartottuk barátainkkal a közösségi találkozókat. Itt álmodott a Bokorligetről a Kaszap-házaspár, a Garay-házaspár, Gyurka bácsi és én, miközben a nyakamon keresztül folyt belém az infúzió. Az izületeim begyulladtak, a kezem nem bírja hosszú időn keresztül forgatni a csavarhúzó. Ebben a helyzetben megint a család eszménye sietett segítségemre. Évikével kitálatuk a kézre húzható Szent Családot báb formájában. Hétszáz darabot el is készítettünk és elvittem őket a salzburgi karácsonyi vásárra. 10 nap alatt mindössze két darabot tudtam eladni. A vállalkozói lét bukással kezdődött.

Remélhetőleg azonban sikeresen folytatódott.

A szakrális téma után a vulgáris, de nagyon aranyos állatcsaládok húztak ki az anyagi csődből. Ez is azt mutatja, hogy a Szent Családdal egy évben csak két napot szabad foglalkozni. Ez persze a vállalkozói akasztófahumor hangja. Egyébként jól megy, üzletileg sikeres a 13 darabból álló bábucsalád. Egész családom részt vesz a gyártásban. A Bokor jubileumi ünnepén is találkozhatott velük a nagyközönség.

A jövőben is tervezel kalandos, nagy vállalkozásokat?

Nem tudom, hogy milyen lélek lakik bennem, de azt érzem, hogy nem sokat medítál, gubbaszt a bensőmben, hanem felállít, kifelé fordulásra készítet. Ezzel szeretném magyarázni a bizonyítványomat. Belülről érzek késztetést a nagy léptékű dolgokhoz. A hutteriek szele megcsapott, és az egymás mellett való szorosabb élet évek óta újra és újra felbukkanó gondolata a Bokorliget címszó alatt próbál megvalósulni. Évikével két malomban örülünk. Neki nagyon elegendő a házi malom, én viszont nagy, közösségi malomra gondolok. Szeretném fel tudjuk oldani ezt a különbözőséget. A Bokorliget most a komplex rehabilitációs centrum nevet és tartalmát hordozza.

Kit vagy mit rehabilitáltok?

Minden jól sikerült közösségi találkozót rehabilitációnak élek meg. Nagyszerű, Istennek odaadott barátaim segítségével azt szeretnénk szélesebb körben reprodukálni, ami ott történik. Hogy kiknek? Akiket a közösségek, családsegítő központok, egyházak, önkormányzatok szociális osztályai odaküldenek. Egy naptól akár egy hónapig terjedő rehabilitációs idő alatt mélységében találkozik a meghívott az ember- és istenszeretet megnyilvánulásával. Lát működő nagycsaládot, működő vállalkozást, megvalósult szerető együttlétet, megvalósítandó önévelést. A lelkigyakorlatok hatását kellene elérni komplex rehabilitáció keretében.

Lehet rehabilitáció helyett testi és lelki újjászületést is mondani?

A rehabilitáció a szakszava ennek az általam felvázolt bokorligeti gondolatnak. Túl szép a testi és lelki újjászületés, továbbá vallásos felhangokat hordoz magában. Abban az országban, ahol 45 évig nem is létezett lélek, ott a lelki újjászületés emlegetése halmozott hátrányt jelent.

Mivel a hírlevelek révén sok mindent tudunk a Bokorliget körüli munkákról, tudsz-e olyasmit mondani, aminek jövőbeli érdekessége lehet számunkra?

A '95-ös év minden várakozást felülmúlt a Bokorliget vonatkozásában. Meg tudtuk vásárolni a 25 hektáros gyönyörű területet. Két nagy garázs elhelyezésével megteremtődött a gyermek- és ifjúsági tábor alapja. Meg tudtuk vásárolni a falu iskoláját, ahol nyáron 150 közösségbéli barátunk nyaralhatott. Ez összességében 5.2 millió Ft forgalmat jelentett. Kaszap Mártyi egyre profibb pályázatíróvá vált. Neki és sok barátunknak köszönhetjük Bokorliget jelenlegi létét. A közeli érdekességek közé sorolható, hogy az 1996-os Bokorpünkösöd valószínűleg Bokorligeten lesz.

Eljutottunk tehát a mába. Ha most visszanezel a névvel bíró, vagy korábban még meg nem nevezett Bokorra, akkor mik azok az értékek, vagy események, amiket szépnek, egyedinek, istenektetszőnek találtál a közösségi életünkben?

Ha Lázár Ervin tette volna fel ezt a kérdést, akkor nagyon egyszerűen tudnék válaszolni neki. Ervin, én a Bokrot nagyon döm-döm-döm-döm-döm-döm. Nagyon nehezen írtad le!

Akkor próbálkozz nekem is mondani valamit!

Nem mindennapi az, amit anyatejjel szívtam magamba és amit 18 éves koromtól napjainkig a Bokortól kaptam. Öregem, úgy érzem, azért normális az életem, mert annak idején, 1971-ben, Dombi Feri bácsi asztalához ültetett, kezembe adta a Szentírást, a tollat és segített a „szeretni” szó szentírási elemzésében. Ekkor, ezáltal lett világos, hogy mit jelent a „szeretni” szó Jézus ajkán. E pillanatban azt köszönöm a Bokorban, hogy '96 januárjában Merza Jóska elkészíti ezt az interjút, tehát mindketten hűségesek voltunk, vagyunk valamihez. Köszönöm azt, hogy négy srác rohagál a fejünk felett és azt mondhatom róluk, hogy megvannak. Évivel megtanulhattuk, mit jelent házastársként együttélni. Marci bácsiék, Márcziék, Királyék segítettek ebben. A 25 éves érettségi találkozón nem tudtam azzal hancegni, hogy a harmadik feleségem ül mellettem, hanem az első és egyetlen. Válaszom az: érdemes belepusztulni ilyen életbe. Nagyon szeretnék átölelni sok-sok bokorbéli személyt, hogy megköszönjem segítségüket. Gyurka bácsival kezdeném, aki a 18 éves, kamasz Bisztrai Gyurit nem a nemi életről faggatta, miként az előző gyóntatók tették, hanem azt kérdezte: mennyi pénzt adtam az éhezőknek. Ezzel a pályamódosító kérdéssel indultam el a nagykorúvá válás útján. Állandóan érzem a Bokorban a szabadságot, a szabad levegőt. A civil kurázi fontos éltető elemem. Át kell mentenünk a Bokrot a rendszerváltás zavaros évein, és meg kell találni a következő életszakasz profilját. Ehhez állandóan bizalmat kell szavazni a másíknak. Nem lehet leírni senkit.

Ezekkel a szavakkal egy kicsit már megmutattad, hogy a Bokor élete nem problémamentes. A manapság divatos lehangolódást elkerülve, említénel-e néhány kiküszöbölendő jelenséget úgy, hogy inkább a kibontakozásra tennéd a hangsúlyt?

Az egyéni életemben sohasem a kiküszöbölendő jelenségeket tartottam fontosnak. Más gondolattal, s az ebből fakadó más tettekkel a kiküszöbölendő jelenségek közvetve eltűntek. Nem azt kérem másától, hogy azt mondja meg nekem, mit ne tegyek, hanem inspiráló gondolatokra, tettekre vagyok vevő. Pozitív gondolatokkal akarok foglalkozni, nem pedig a jelen negatívumainak elemzésével. Ha a jelent nézném, akkor nyugodtan mondhatnám, hogy a francba az egészszel! De valószínű, hogy ha jobban nézném a jelent, mégsem mondanám ezt. Alkatomnál fogva nem én lennék. Alkalmatlan vagyok a kilátástalanságra. Hála Istennek!

ISTEN CSÓDJE

Esterházy Péter: Egyszerű történet vessző száz oldal – Márk-változat –
2014.06.16.

Lehetséges, hogy Isten egyáltalán nem létezik, ennek ellenére, sőt éppen ezért, hinni még lehet benne, és imádkozni is lehet hozzá, valamint, ezt sokan tapasztalatból is elmondhatják, még félni is kell az Istent. (Voltaire szerint pedig, ha nem lenne, akkor ki kellene találni, ugye.)

SÁNTHA JÓZSEF KRITIKÁJA

A kardozös változat után a sorozatnak tűnő prózafolyam második kötete egy kitelepített család sorsát meséli el. Apa, anya, két gyerek, nagymama és az őket befogadó kulák család tagjai, a mesélőre vigyázó Mári a történet főbb szereplői. Az elbeszélői hang furcsasága, hogy a kisebbik, a még beszélni nem tudó fiú a regény narrátora. Látszólag ez olyan Tolsztojos hitbélség, ha emlékszünk a mesére az egyszerű halászlóról, aki a vízen járva tér vissza Krisztushoz többször, mert el-elfelejti a tanítását, a szavait, mire Krisztus azzal bocsátja el: Neked erre nincs szükséged. Ezzel ellentétben azonban a kicsi fiú szavai felidéznek a huszadik századi Istenkép minden történelmi, egzisztencialista, teológiai vetületét, és egy olyan komplex attribútumokkal rendelkező fogalmi kép jön létre, amelynek részletes elemzése csak komolyabb tanulmány tárgya lehetne. Itt felsorolásszerűen megemlítjük Pascal, Schelling, Kierkegaard, Wittgenstein, Simon Weil, Pilinszky, Kertész Imre nevét, de koránt sem a teljesség igényével.

Mert ha csak nagy vonalakban is, ez a változat inkább regényszerű, mint az első opusz. Itt valóban egy otthonából kiűzött család mindennapi történetéről olvashatunk, a konfliktusok gyökerei mélyre nyúlnak és erősen hatnak, szinte rángatják a szereplőket. Az anya első férjét elhurcolták és meggyilkolták a nácik, második házasságából származik az elbeszélő, így tehát a két fiú csak féltestvérek, s a szülők éjszakai suttogásaiból kihallja, hogy az anyjuk még mindig az első férjét szereti. Az apa szerelmes boldogtalansága, az anya boldogtalan házassága, a nagyobb fiú mindent tárgyiasítani akaró írásmániája, a nagymama végtelen boldogság-akarása, amely örökös imáiban, a hitében tárgyiasul, pedig a fiát, az apa testvérét is megölték a fronton. Mári végtelen egyszerű ateizmusa és sóvárgó testisége; a kulák család, aki szerint (miután izzadságos munkával szerzett összes javait elveszítette) elég a vasárnapi ima: „Békén kell hagyni az Istent. Nem szabad bosszantani, mert akkor fültövön vág... Nagymamám felé bökk a fejével.”(52.); az

anya hitelensége és az apa alkoholizmusa mindaz, amit a néma fiú maga körül lát, és különös katyvaszként magába szív. A testvérek között kialakuló néma ellentét, megfogalmazhatatlan feszültség a szülei közötti és a történelemből adódó mélységes szakadék áthidalhatatlanságát példázza. Az apa kedves időtöltése volt „előző életében” a vadászat, amire a nagyobb fiú válasza: „Az én apám nem vadászott, őt vadászták.”(73.)

Ez adja a prózai szöveg keretét, ám az elbeszélésben mind hangsúlyosabban van jelen Márk evangéliuma, Jézus Júdás általi elárultatása, meghurcoltatása és keresztre feszítése. A regény, mint már eddig is nyilvánvaló volt, egyszerűen negligálja a narráció személyének hitelességét, a kisfiú alakja feloldódik a hit és bűn több évszázados téziseinek a megfogalmazásában. Magába fogadja ezt a tudást, és valami különös módon ki is hányja magából, azaz természetes megtestesítője lesz az evilági bűnnek. Csak fokozatosan válik démonikussá, a csibék eltaposása, a kislibák budiba való behajigálása, a bűnre való hajlandóság ennek az egyes állomásai. Hogy mindezt az olvasó miként értékeli, és elfogadható, a hitvilág téziseit bőven példázó összegzésként fogja föl, mint az emberre a világból ráháramló rossz summáját - ez már talán túl is lép az esztétikai befogadás kritériumán. Túllép a regény regényességébe ágyazott epikus anyagán, és egyszerűen a világ botrányaként megnevezett jelenségként, egy mindenben áthatoló pillantásként hat. Amikor a megáradt patakba taszítja a bátyját, s előbb a szélütött nagyanya arcát akarja helyre tolni, az már nem egy kisfiú, hanem a kor eszelőssége, amelynek nem lehet példázatszerű megfelelése.

Az előző anyósa, az eгри nagymama számon kéri az anyán a felejtés bűnét, a zsidóként meghalt férje emléket, Kertész Imre szavait kölcsönzi az író a túlélőnek: „Ha hiába halt meg a fiam, az az Isten csődje. Isten csődje pedig nem az Isten, hanem az ember halála.”(43.)

A legsúlyosabb ítélet nem a stendhali példázatban rejlik („Az ember azért kapta a nyelvet, hogy elrejtse a gondolatait” 95.), hanem annak a regény terén túl nyúló értelemmel alig felfogható kijelentésen, hogy a Nietzsche hirdette „az Isten meghalt” mondat után valóságosan már az ember, a hozzá történelmileg kapcsolható emberiség is halott, s eképpen a huszadik század véglegesen fölszámolta a humanitás fogalmát, az a lény, akít még megtapasztalunk hébe-korba, már nem lehet azonos önmagával: túlélte és megszüntette minden, az Istenre áthárított reménységét. Hogy a moralitás efféle töményen prózába oltott változata valóban szépirodalomként emészthető-e, ezt a szélesebb olvasó közönség dönti majd el.

TUSNÁDY MÁRIA

WASS ALBERT „MESE AZ ERDŐRŐL” CÍMŰ MESÉJÉNEK JELKÉPRENDSZERE

AZ ERDŐ MINT AZ ÖNMEGVALÓSÍTÁS ELSŐ ÁLLOMÁSA

Wass Albert meséit olvasva úgy érezzük, mintha ezek a mesék nemcsak gyermekekhez szólnának. Természetesen hozzájuk is szólnak, de mondanivalójuk alapján a mi világunkhoz, a felnőtt emberek világához is közel állnak, akik megértik ennek a mesevilágnak az üzenetét. Wass Albert regényeiben meghatározó szerepe van a szimbólumoknak. Meséi is jelképekre épülnek, tanulságot hordoznak magukban, az egész emberiséghez szólnak, nem csak a magyar néphez. Meséiben az ősképek, toposzok vizsgálata közben tárul fel előttünk az a tény, hogy Wass Albert számára meghatározó volt a magyar nép ősi hitvilága, valamint a Biblia.

Wass Albert *Mese az erdőről* című műalkotásában az erdő válik központi szereplővé és értéké. És a benne élő állatok, tündérek, manók, még a csúf boszorkány is tanulságos világot teremt, nem találkozunk olyan szereplővel, aki gonoszsgot hordozna magában.

Egyértelműen a keresztény hitvilág mutatkozik meg a mű elején: Isten összehívja négy angyalkáját. A négyes szám a teljességre, az egészre utal: négy folyó ered az Édenből, négy őselem van (levegő, víz, tűz, föld) és négy evangélista volt, akik Krisztus üzenetét közvetítették. A mű elején viszont még csak három angyallal találkozunk, akik nem tudják közvetíteni Isten akaratát. Ekkor jelenik meg a már majdnem elfelejtett negyedik angyalka. A mese új Édent teremt, új teremtéstörténetet ír, hiszen Isten négy angyala által teremtődik újra a világ. Mintha Krisztus négy apostola állna szimbolikusan a mese szereplői helyett. Az angyalkák is a békességet, a szeretetet, a jóságot közvetítik, tehát azokat a kulcsfontosságú eszméket, melyeket a Megváltó apostolai is közvetítettek az embereknek.

A mű elején káoszban, bűnnel teli világban találja magát az olvasó. A káoszból emelkedik ki kezdetben mikrovilágként, majd egyre inkább makrovilággá válva az az erdő, melynek a negyedik kisangyal a képviselője. Az erdő életre keltésében az isteni teremtés szóval történő motívuma rejlik. A negyedik kisangyal feladata az, hogy szavakkal elmondja az erdő lakóinak, hogy mit kell tenniük. A szöveggel érdemes együtt vizsgálni a mű illusztrációját. A kis szárnyas angyal kezdetben alvó, szomorú, behunyt szemű, majdhogynem élettelen fákkal találkozunk. Isten és az ő követe kell, hogy ebbe a világba életet vigyen, mert ha a természetben nincs élet, akkor hogyan lehetne életet és jóságot várni az emberek világtól. A kis angyal sorban előhívja őket. Először Csönd bácsival találkozunk, nem véletlenül, hiszen az erdőben nincs élet, az angyal hangját csak ő hallja meg. Csönd bácsi érdekes és ellentmondásokról sem mentes szerep-

lője a műnek. Két lánya pont az ő ellentéte. Az egyik lánya Visszhang, a másik pedig a mesélő lány. Ő maga nem tartja a kapcsolatot a külvilággal, a lányai viszont igen, ők pont a szó által közvetítenek. A kék ruhás Visszhangot még hajlandó is előhívni az angyal hatására. „A kék az ég, a levegő, a víz színe, és a tisztaságot, az igazságot, a hűséget jelképezi. Az Istenanyát szokás kék köpenyben ábrázolni.” A másik lányát nem szereti Csönd bácsi, pedig ez a lány a mesének a kulcsfontosságú szereplője, hiszen már a neve is nagyon érdekes:

„– Én senki se vagyok – felelte eseten –, nekem még nevem sincsen!K”

Hogyan lehetséges az, hogy egy apa nem ad a lányának nevet? Azért, mert a lánya nem azt teszi, amit ő akar, amit elvárna tőle, mert „csak mesélni akar, mesélni, mesélni!” a kis zöldruhás lány. „A zöld a tavasznak, a feltámadás reményének, az Édennek a színe!K” A kis tündér a meséi által lesz az erdő megelevenítője, meséi által kap új életet az alvó természet. Érdekes intertextuális hatást jelent, hogy a cím és a mesélő lány között van a legkülönösebb kapcsolat. A mű címe Mese az erdőről, a szövegvilágon belül pedig megjelenik egy lányka, aki éppen az elbeszélőt testesíti meg, mert mit is tesz ő, miről mesél?

„– Mindenről! – csillant föl a tündérke szeme. – Fák-ról és felhőkről, madarokról és állatokról!K! Arról, amikor lemegy a nap meg arról, amikor felkél a hold, és ezüstport szítál a fák tetejére!K!”

A tündér az elbeszélő megtestesítője, ezáltal fontosabb szerepe van neki a mesében, mint a többi szereplőnek. Általa jelenik meg a mű a műben, a mesében megjelenik egy másik mese, egy másik alkotás, amikor a tündér elkezd végezni a munkáját, melyet Isten adott neki feladatául. Nem véletlen, hogy a mesélő tündér lakóhelye a forrás, a patak lesz. „Az »élő víz« (hydor zoon) lehet forrásvíz is, de patak vagy folyó vize is: mindenesetre különbözik az állóvíztől, sőt ellentétes vele. Az Ótestamentumban Istennek mint az élet forrásának a szimbóluma. Meg kell említenünk a sziklából vizet fakasztó Mózes történetét is, amelyben a vizet Krisztus egy tüposzának értelmezik, akitől az élő víz ered, s ugyancsak az ótestamentumi mintát viszi tovább a Jézus oldalából kibuggyanó víz motívuma is. Végül a Jordán folyó vize is, valamint Keresztelő Szent János tevékenysége ugyanebbe a szimbolikus kontextusba illeszkedik.” A víz sodrásával, hömpölygésével a mese mindenüvé eljut az erdő lakói között, képes élettel megtölteni a természetet. Mintha az elbeszélő és mesélő üzenete a mese hallgatása vagy olvasása lenne, de mindenképpen befogadása által válhatunk mi is tisztává, tisztulhatunk meg. A mese az, ami jobba tehet minket és valóban egész meséjének és a mese zárásának is ez az üzenete, mondanivalója.

De vajon miért nincs neve a lánykának? Ez sem véletlen. Ő az, aki az ősi kultúrát képviseli, olyan meséket, amelyek szájhagyomány útján terjedtek, tehát őt az elbeszélő a népmesék »östündérévé« teszi meg. „Azóta is

egyre mesél. Amikor rábukkansz valahol egy forrásra, ülj le melléje csöndesen és figyelj. Nagyon csöndes légy, és akkor hallani fogod a zöld ruhás tündérke hangját a surranó vízből. Ha pedig jó füled van, és érted az erdő nyelvét, akkor meghallhatod azokat a csodaszép meséket, amiket a forrás, a csermely, a patak tündére elmond ilyenkor a fáknak.” Ennek a tündérnek van a legnagyobb feladata, mert ő visz életet az erdő fái közé, általa lesznek a fák vidámak és boldogok. Az elbeszélő folyamatosan ébren tartja az olvasó figyelmét, mert utasításokat ad, hozzánk szól, mint ahogyan az előző idézetből is láthattuk. Folyamatosan tartja a kapcsolatot a hallgatósággal, ezzel megteremtve a szóbeliségre épülő mese-mondás lehetőségét és feltételezését.

Az étellel teli erdőbe három ember érkezik. A hármas szám szokásos népmesei motívum, sőt az is, hogy mint a harmadik királyfi a meséinkben, itt is a harmadik ifjú erdőjáró képviseli a normát. Elsőként a Rontó-ember érkezik meg, aki pusztítja az erdő fáit, nem látja meg a szépet. Külseje a meserajz alapján: agresszív, rosszindulatú tekintet, fejsze van a kezében. A fát, melyet ki akar vágni, testvérei szánakozva nézik, vagyis sírnak. A már majdnem kivágott fa gesztusai pedig a szenvedést testesítik meg. A Rontó-ember szakállas, fekete ruhát visel és idős. A három erdőbeli ember az emberi világ egy-egy jól értelmezhető prototípusa. A Rontó-ember az érzelmek nélküli állapotot, a pusztítást, a kisemmizést, az agresszivitást, mások bántását testesíti meg. Ha belegondolunk, az egész erdő az élet szimbolikus tere, ez esetben pedig a fák emberjelképek. Akkor pontosan mit is tesz a Rontó-ember? Elnyomja és kisemmizi a másikat, azért, hogy neki jó legyen.

A második ember is a társadalom egyik sajátos rétegét mutatja be: a Gyűjtő-embert. A mese illusztrációja alapján görbe a járása, nem tekint fel, nem nézi meg az erdő szépségeit, mert csak az anyagi világ javainak hajszolása érdekli. Az erdő kincseit, gallyakat gyűjt, feketés ruhában és morcos tekintettel, nagy kiguvadó szemekkel, mint aki arra les, hogyan tudna minél nagyobb hasznot húzni a természetből, magából a világból, az életből. Nem veszik észre az ilyen emberek, hogy nem is élnek igazán az életüket, mert nem tudnak örülni, mert félnek a jövőtől, nem tudják élvezni a pillanat varázsát. Roskátag járása nagyon jól jelképezi lelki sivárságát. A testét a sok gally nyomja, vagyis az anyagi világ súlya, ez alól pedig lehetetlen a felszabadulás, a megtisztulás. Ezt az embertípust csak a pénz érdekli, csak az anyagi világ dolgaival foglalkozik, nem törődik a lélek mélységébe való alászállással, nem fog soha megjavulni.

A harmadik ember kalapjában nemzetiszín szalag van, magyaros öltözete jól mintázza tiszta, nyitott szívét. Arca, tekintete kellemes, ő maga képes rá, hogy felfogja, meglássa a világban a szépet. Az elbeszélő őt nevezi Látó-embernek. Az illusztráció szerint fiatal férfiról van szó, akit egyenes tartással, nyitott tenyérrel ábrázol a művész. Testtartása, gesztusai, mimikája még a szövegrész elolvasása előtt elárulja, hogy ő lesz az az ember,

akire vártunk, aki képes közvetíteni a jóságot a világban. „Az angyalok pedig odaléptek hozzá egyenként, lábujjhegyen, és nyitott szívébe beletették a kincseket. A jóságot, a szeretetet és a békességet.” Az elbeszélő ezután megszólítja az olvasót. A kérdés az, hogy mi hogyan fogadjuk be egy-egy mese üzenetét? Mennyire vagyunk képesek nyitott szívvel járni a világban, ahogyan ez a fiatal ember a mesében? A fiatal ember Isten küldötte lesz, valamiféle krisztusi utalásra is gondolhatnánk. Hiszen Isten teremtménye, a káosz világában ő az első ember, aki képes találkozni az istenséggel pont azáltal, hogy magába fogadja teremtményeit, vagyis a természetet.

Miért éppen az erdőben történnek ezek az események? Miért kell az embernek kimennie az erdőbe, hogy onnan hazavigye a jót? Az elbeszélő Assisi Szent Ferenc Naphimnuszának gondolatait fogalmazza meg, mely szerint eggyé kell válnunk a természettel, akkor lehetünk igazán emberek, igazán állhatatosak. Az erdő a társadalom zajából kiszakadni vágyó ember menedékhelyét jelképezi. Ki kell mennünk az erdőbe, egy olyan ősi, háborítatlan világba, amely még őrzi a jót, ahol több lélek van, mint az emberek között. Az erdő fontos átmenet képe: az eltévelyedésé, s ha erre rádöbben az ember, már a megtisztulás útjára léphet. Bartók Cantata Profana című alkotásában szintén erdőben válnak igazi önmagukká azok a fiúk, akik utat tévesztettek: ott válnak szarvasokká. A szarvas a lélek képeként szerepel a 4. zsolnártban: „Mint a szép híves patakra / A szarvas kívánczik, / Lelkem úgy óhajt uramra / És hozzá fohász-kodik” (Szeneci Molnár Albert). A mesében az erdő önmagunk megismerésének a szimbóluma. Mintha maga az életre keltett erdő lenne az emberi lélek, aki vagy meghallja a jót, Isten szavát, vagy nem. Az ember élete során többféleképpen tisztulhat meg. Az elbeszélő ez esetben az önmegtisztulást, az önmagunk megértését ajánlja, és ha megértjük önmagunkat, azután képesek vagyunk befogadni a három lényeges eszmét, melyeket a három kis angyal képvisel, és így teljes emberek lehetünk, megismerjük önmagunkat, Isten pedig megmutatja az utunkat. Az ember életében a legnehezebb dolog önmaga megismerése. A mese üzenete alapján először meg kell ismernünk önmagunkat, majd megtisztulva, büntől mentesen, jósággal, szeretettel és békességgel a szívkben visszatérni a társadalomba. Ott nem az a cél, hogy terjesszük az eszmét, melyet Isten üzent nekünk, hanem hogy az ő akaratát cselekedeteinkben, mindennapi megnyilvánulásainkban tudjuk teljesíteni. Tudjunk úgy viselkedni embertársainkkal, ahogyan Isten megtanított minket az »erdejében«. Ha képesek vagyunk erre, akkor jobban megismerjük magunkat, és ezután képesek vagyunk a másik embert is megismerni, meglátni benne az értéket, a jót.

Felhasznált irodalom

Wass Albert: *Mese az erdőről*, Gábor Emese festményeivel, Kráter Műhely Egyesület, Pomáz, 2005.

Natale Spineto: *Szimbólumok az emberiség történetében*, Officina '96 Kiadó, 2003.

Hoppál Mihály–Jankovics Marcell–Nagy András–Szemadám György: *Jelképtár*, Helikon Kiadó, 1997.

Hét évszázad magyar versei, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, é. n.

Szerkesztői megjegyzés: Wass Albert: *Mese az erdőről* c. műve az előző számunkban is olvasható

(Vö.: http://www.szepl.hu/irodalom/kecvenc/kc_165a.html és http://www.szepl.hu/irodalom/kecvenc/kc_165b.html)

Wass Albert

*****

Halottak napján

Híd dobban élém,
lendít az úttest íve
a dombtetőig – bírja szívem,
a fejfaerdő messze meg.

Itthon, halottak napján,
már őszi dő viharban
betört az égi ablak,
árnyak hajléka a ház is.

Hány lelket számlál
egy magyar halmazfalú?
Emlékképek filmszalagja fut –
a hősök szobra megállít.

Avar-szárny elsöpörne
– sercenő szél a gyertyát.
Tömegsír a Föld, feltárt
csontereklyék meszes gödre.

KORPARANCS

Csillagporból lettél
ember, hát fényeskedjél.

IGE

„Kezdetben vala az Ige.”
És annak, aki igével él,
új világot kell teremtenie.

(SZL)

KIRÁLY IGNÁCZ

KAPCSOLAT

„A lehető jót kell akarnunk,
nem a képzelt jót.” (Széchenyi)

A növekedő pályára álláshoz egészséges Bokor kell. Az az egészséges, akinek jók a kapcsolatai. Istenével, önmagával, hitvestársával, gyerekeivel, bokros testvérbarátaival, felekezeti tagokkal, civil mozgalmakban lévőekkel; Kaz egész teremtett világgal. Jó kapcsolat azt jelenti, hogy élni hagyó, élhető és a mi Jézustól tanult elvünk szerint ÉLTETŐ ez a kapcsolat.

Alap szemlélet. A Bokor logója üzen. A mi égő Bokorunk figyelmet kell, keltsen, oda kell vonzzon, tisztítson, melegítsen és küldjön. Személyes kapcsolatok építésén fordul az Isten Országá terjedése. Eszmei csúcserték az Ország. Szolgálati csúcsertékünk a Bokor. Nem a Bokor megmaradásáért kell fáradoznom, hanem a jézusi elvek megvallásáért és megéléséért, az Országért. Ha ezt teszem, akkor ennek számomra legoptimálisabb mozgalmát, mint a történelmi helyzetből Gyurka bácsi által adatott Bokrot úgy fogom éltetni, mint életem és Életem erőterét. Organikus szervezet vagyunk, személyes kapcsolatainkban élve.

1./ Kapcsolatom mennyei Atyánkkal. Istenképünkön fordul mindenünk. /vö. Garay dolgozata/. Magunk alakítjuk, mint a vallások? Jézushoz igazodunk, mint a történelem néhány kiemelkedő személyisége? A tapasztalt világból, belső élményekből, személyi kisugárzásokból; K alakítjuk, alakul bennünk? Válaszok jöhetnek abból, hogy a magukat Bokorhoz tartozóknak vallók hogyan élik ezt meg. Válaszok születnének abból is, ha megtudhatnánk, melyik közösség milyen szellemi és spirituális tájékozódással építi kapcsolatát Atyánk felé. Az egyéni, de közkinccsé tehető első kötelékes kincseink biztatólag hathatnak az erre szomjazó, nyitott testvéreink számára.

2./ Kapcsolatom önmagammal. Az Isten Országá az önszeretetre épül. „Amit szeretnél, hogy neked tegyenek; K” /Jézusunk Mt.7,12/. A veszély: „Igényeink növekedését illetően határtalanul fejlődő állatfaj vagyunk.” /Galgóczy E./. Ebben az egy személyes rendszerű és önkényeztetésre csalogató világban jel, aki másokért élésben bontakoztatja ki személyiségét. Törődés magammal, hogy hatékonyan törődhessek másokkal. Gerinctelen, gerinchúros és gerinces emberek kavalkádja sok kísértést jelent. Tartás javító gyakorlatok nélkül nincs edzett karakter /aszkézis/. Önnevelésre épül minden másokat megszólító magatartás.

3./ Kapcsolatom hitvestársammal és gyerekeimmel. Jegyes oktatási anyagunk /Melinda szerkesztésében/ kiváló mutatója az Úton járásunknak. Gyerekeink kisközösségeinkbe járásának aránya kiváló mutatója vérségi emberhalászatunk hatékonyságának. Olyan kincs van kezünkben fejünkben és szívünkben ebben a témában, hogy a világ fiai – minden bűnünk ellenére – csak pis-

lognak. Belső értékeink közösségi hasznosításához bizalmas megnyílások és vallomások kellene. Nem a bűneink és gyengeségeink a szégyenünk, hanem, ha erényt kovácsolunk belőlük. Nem a magasztos elveink az igazi erényünk, hanem a megélés során megélt küzdelmünk és az ebből született tapasztalati bölcsességeink.

4./ Kapcsolatom testvérbarátaimmal és a Bokorhoz tartozókkal. A kettős megfogalmazás indokolt, mert sokakat már nem ismerek, kik ide tartoznak. Közös ismerősökbe vetett bizalmunkra épül az ismeretlen ismerősökkel való közösség vállalásom.

Személyi összetételünk sokfélesége mellett sokfélék vagyunk nézeteinkben, megoldásainkban. Sokféleségünk áldását, gondját és ennek kezelését rendezgetés felé kellene segítenünk. Ha mindenki megy a maga egyéni útján, hol fogunk találkozni? Rendnek kell lennie: a közös dolgainknak helyükön kell lenniük. Közös nevezőnk nem elodázható kérdéskör. Az erőszakmentesség-bekességteremtés volt eddig az egyetlen amiben egyet érttünk, mára erre is rajzolódnak kérdőjelek /v.ö.: Lélekvárá elm. és KD vélemény/. Nem a kérdőjelek a baj, hiszen az fejlődést szolgálhat, hanem a dialógus, a vélemény ütköztetés hiánya. Konfliktuskerülési reflexszel nem tisztulás a fejemben. Következménye, hogy behatárolódnak és elsorvadnak kapcsolataim.

5./ Kapcsolatom máshová tartozó felebarátaimmal. Személyesség a mi erényünk és hatékonyságunk titka. Nem egyházakkal, felekezetekkel, mozgalmakkal; K hanem az oda tartozó személyekkel kell kapcsolatot építenem. „Jézust nem a prostitúció érdekelte, hanem a prostituált.” /Karátson G./ Értékszemplélet van rám bízva, tovább adnom kötelesség. Ha ebből mozgalmak közötti dialógus, együttműködés is gyümölcsözik, hálát adunk érte. Az út errefelé a személyes barátságok keresése, munkálása. Elvfeadás veszélye nélkül nyitni mások felé, ez küldetésünk. A kincset talált ember megengedheti magának azt a magabiztosságot, hogy megmutassa kincsét bárhol, bármikor, bárkinek.

6./ Kapcsolatom a teremtett világgal. Egy vagyok a világ teremtett létezői közül. Fejlettségem, jézusi látásom, küldetésstudatom függvényében felelős vagyok az élet rám eső kis zugáért /Szentgyörgyi A./. Környezettudatos életvitel megmenthet a nemtörődömségektől /pusztít, kihasznál/, de a kultikus természet imádatától is /embereken átgázoló állatvédelem; K/. Zöld mozgalmakban munkálkodókkal való kapcsolat, környezetünkben való aktív részvétel hitelesítője a mi istenképünknek. A természetjáró, azt egyre jobban ismerő életvitel olyan kapcsolatok lehetőségét hordozza, ahol politikai és ideológiai szölamok helyett madáracsicsérgést hallgatunk másokkal.

GONDOLATOK JEGYESEKNEK (4.)

A MAGYAR (LACI-LAURA) ÉS A CSEH (ANDRÁS-SZILVIA) HÁZASPÁR

EGYÜTT LAKÁS- KÜLÖN LAKÁS, ÉLETKÖZÖSSÉG

Előzmények:

Mi nem hoztuk magunkkal, nem láttuk a példát a kommunában élésről, ezért nem volt természetes, hogy ilyen irányba indulunk.

Alapok:

Mindannyian (Laura, Laci, Szilvi, András) olyan szülői, családi mintát kaptunk, melyben természetes volt a másik emberre való odafigyelés, az adásra, osztozásra való készség. Ezt tovább erősítették a hittanokon, ifjúsági csoportokon, majd a kisközösségekben átélt élmények, közös cselekvések.

Mint oly sokan a közösségből, fiatalon mi is sokat beszélgettünk, álmodoztunk az együttlakásról, kommunáról. Épületeket, élettereket tervezgettünk, az együttélés előnyeit soroltuk. Mivel egyébként is sok időt töltöttünk együtt, természetes volt, hogy el tudtuk képzelni a teljes közös életet. Aztán szép sorban mindenki megtalálta a párját, és elkezdte a saját „külön” életét megtervezni. Idővel aztán érettebben, felnőttebb módon láttuk a világot, kapcsolatainkban a tudatos, értékek melletti életalakítás dominált. Közös célok határoztak meg bennünket, és nem ok nélkül. A közös élettér kialakításának gondolata döntéssé érett!

Motivációk:

- Emberi kapcsolatok fontossága
- Több család együttélésének gondolata
- Nagy közösség felé való nyitottság
- Gyermek, felnőtt közös élettere
- Élhető, környezettudatos megoldások az építkezésben
- Olcsóbb, gyorsabb megvalósítás
- Egészségesebb környezet, természetközelség
- Környezettudatos kertművelés
- Megvalósulás:

Az építkezés során közös kasszával gazdálkodtunk. Az élettér kialakításában minél több együttes, közös használatú dologra törekedtünk. Már az építkezés során is megtapasztaltuk, hogy mivel többen voltunk megosztottak a feladatok. Mindenki ideje, energiája, tehetsége szerint vállalhatott fel belőlük. A közös építkezés miatt az építőanyagok nagyobb tételben történő beszerzésével,

és az egyszerre megvalósuló szállítással is sok pénzt takarítottunk meg. Ugyanez igaz volt a különböző szakmunkák végzésére is. Az építkezés során külön figyelmet szenteltünk annak, hogy se közösségi életünk, se pénzbeli adásaink, illetve kifelé történő segítségeink ne szenvedjenek csorbát. Igyekeztünk úgy élni, hogy életünk minél több területén osztozzunk. A közös vállalkások, együttes munkák, vagy egymás helyettesítése, egy-egy feladat átvállalása egyaránt megvalósult és így sok energiát, időt takarítottunk meg.

Családjaink belső értékeit igyekeztünk „kapunkon kívül” is képviselni, másokkal közös célért összefogni. Az utcában többen termeltek terményeket, így cserekereskedelmet szorgalmaztunk, valamint a lakókkal és barátainkkal közösen fásítottunk. Az értékmentés és adás megvalósulására remek lehetőségként kínálkozott a karitászmunkába való bekapcsolódás. Az itt megismert emberek közül többeket sikerült bevonni a környezetvédelmi munkába is.

Különböző programjainkat, feladatainkat, vállalkásainkat megbeszéltük. Tudtuk, hogy mindig számíthatunk egymásra. Ha valaki egyénileg vállalt fel valamit, számíthatott a többiek segítségére, de természetesen az egyéni szabadságot tiszteletben tartottuk.

Fontosabb dolgokban „házközin” döntöttünk. Ez egy olyan fórum, melyen mi felnőttek veszünk részt, és mindenkinek egyenlő szavazati joga van. Egy-egy döntésnél a többség véleménye érvényesül, a továbbiakban eszerint járunk el. Fontos azonban, hogy senki ne érezze magát a döntés miatt kirekesztve.

Az építkezés és együttélés is komoly összefogást, alkalmazkodást igényelt, de közös céljaink, életszemléletünk, barátságunk minden akadályon átsegített és segít a mai napig bennünket.

Az együttlakás eredményei, ajándékai:

- Az anyák a GYES ideje alatt együtt lehetnek otthon (nincs „GYES betegség”, kapcsolathány, egyedüllét, depresszió, stb.)
- Közös bevásárlás, kertművelés, főzés
- Megoldott a gyermekvigyázás
- Közös játéktér a gyermekeknek (adottak a társas kapcsolatok, később kezdek az óvodát)
- Megosztanak az idős családtag gondozásával járó feladatok
- Csoportos karitászmunka
- Községi programok szervezése
- Feladatok átvállalása, cseréje, egy-egy családtag felszabadítása külső feladatokra
- Fontos találkozási pontok, kohézió növelő események az ünnepek, liturgikus események
- A ház, mint közösségi életterünk egyik befogadó helyszíne: közösségi mise, lelkipozítás, tanfolyamok, gyermekprogramok, szállás-vendéglátás, ünnepek
- Megfontolandó gondolatok, átgondolásra javasolt felvetések:

- Ismerjék jól egymást az összeköltözni szándékozók
- Fontos a közös értékválasztás, értékrend, élet-szemlélet
- Kapcsolatukat őszinteség, nyitottság, folyamatos kommunikáció jellemezze
- Ez nem csupán egy házépítés (lelki, anyagi, közösségi vállalás)
- A felnőttek hozzák, de a gyermekek is öröklik a „döntést”
- Házépítés egyszerűen, szerényen
- A magas igények megnehezítik az osztozást
- A közös tulajdonú dolgokra is vigyázni kell
- Bármely tag rászorultsága esetén feladatátvállalás, szolidaritás legyen a többiek részéről
- Az együttlakás összefogást, magasabb szintű alkalmazkodást kíván a benne élőkől. Kilépní benne nehezebb, mint egy független élethelyzetből.
- Benne élni nagyszerű ajándék!

GONDOLATOK JEGYESEKNEK (4.)

BENÉNÉ FARKAS ÉVA

OPTIMÁLIS ELVÁRÁS

Optimális elvárás, hogy vallásos lánynak, vallásos fiú legyen a párja. További elvárás, hogy a vallás területén is minél kisebb szintbeli különbség legyen kettőjük között. Sajnos, ez nem minden esetben valósul meg. Az is biztos, hogy ez problémákat generál a házasságban.

Egy kis bemutatkozás.

Férjemmel 1974-ben ismerkedtem meg a Pénzügyi és Számviteli Főiskola esti tagozatán. Másfél év után behívták katonának. Levelezgettünk, barátok voltunk. 1978-ban leszerelt, s elkezdtünk találkozgatni. Számomra soha nem volt közömbös, de barátként kedveltem, mert tudtam, hogy mindig vannak lányok körülötte.

A főiskola megkezdése előtt volt egy komoly kapcsolatom, amely két és fél év után hirtelen megszakadt. Nagyon megviselt. Ekkor világosan kezdtem látni, hogy a kapcsolat elején – még nem fűlig szerelmesen – jó ha tudja a másik fél, hogy vallásgyakorló vagyok, és ez számomra mit is jelent. Egyetlen fiú (nem voltak sokan) sem volt vallásos, akikkel jártam. Úgy gondoltam, hogy ha majd megismernek, akkor beszélek nekik Istenről, vallásgyakorlásról, s mindarról, ami ezzel jár. Ez a taktika azonban kudarcra végződött. A fiúk ezt nem vették komolyan. Volt, aki nem is gondolta rólam, hogy Isten-

hez tartozom. (Ez rám nézve elég szegényen.) Nem voltam különb a világ fiainál.

A férjem volt az első – amikor kiderült, hogy ő nem csak baráti kapcsolatot akar – akinek elmondtam, hogy minden vasárnap templomba járok, van egy kisközösségem, hasonló korú fiatalokból, egyházi énekkarba énekelek, s mindez fontos nekem. Semmit nem akarok elhagyni miatta.

Évek múlásával többször is kaptam kritikát az első komoly találkozás miatt. Kb. így szólt: vagy így is kellek, vagy máris mehatsz. Akkor, abban az időben, amikor még csak kedveltem és nem voltam még nagyon szerelmes, még tudtam racionális lenni, s ehhez kellett az előzmények, a csalódások, az otthagyasok. Kicsit szívtelen megoldás volt, ezt ma is belátom, de egyenes beszéd.

Ezek után rengeteget beszélgettünk hitről, szeretetről, vallásról. Nekem hatalmas segítség volt hogy, osztálytársként, barátként is ismerhettem. Sok tulajdonságával tisztában voltam. A legfontosabb a nyitottság, a vidámság. Szeretett komoly dolgokról beszélgetni. Elmondta, hogy mit gondol, hogyan gondolja. Érvelt és vitatkozott. Szerette a filozófiát, ez akkor nagyon meglepett, mert a főiskolán mindenki félté és utálta ezt a tantárgyat. Ez az időszak számomra nagyon termékeny volt. Sokat olvastam, készültem a találkozókra. Nem szerettem volna ha Isten léte mellett nem tudok érvelni. Egy közös volt az ismereteinkben, hogy Isten = Szeretet. A beszélgetések tisztázták a fogalmainkat. Tisztázták, hogy csak tartalmas életet érdemes élni. Belülről éreztem, hogy én egyedül kevés leszek. Annál is inkább, mert két tűz között éltünk. Férjemet miattam, engem pedig férjem miatt támadtak a szülők. Emberileg mind a ketten megfeleltünk a szülők igényeinek, kifogás kizárólag az volt, hogy miért illetve miért nem vallásos a másik.

S ekkor jött a kisközösségem. Voltak közöttük már fiatal házások és voltak egyedülállók. Megbeszéltem velük és leendő férjemmel, hogy eljön egy találkozóra és megismeri a barátaimat. Egyszeri alkalomról volt szó, de egyre rendszeresebbé váltak a találkozások. Pillanatok alatt barátokká is váltak. Az élet mindennapos dolgaiban teljesen egyetértettek. S egyértelművé tudták tenni előtte, hogy Isten ügye nemcsak a papok és a nők dolga.

Egy év múlva összeházasodtunk. Következő évben megszületett a fiunk. Férjem utána lett elsőáldozó és bér málkozott. Haláláig hűséges volt Istenhez és a Bokor közösségéhez.

Többször kérdezte a közösségünk és mások is, hogy mi segített a döntéshez?

- A péceli - Halász Bandi bácsi – szelíd, jóságos ugyanakkor megértő és egyértelmű plébános volt, aki születésem óta ismert. Őhöz jártunk jegyesoktatásra, ő készítette fel férjemet az elsőáldozásra és sokáig hozzá jártunk lelki vezetésre.
- Bulányi Gyurka bácsi világos, egyértelmű, szerető Istenképe. Vágya volt az értelmes élet, melyhez az adás, a kicsiség és a szolgálat értelmet

adott. Nem csak elméleti, de gyakorlati oldalon is.

- A közösség, amely nagyon értékes emberekből állt. Hamar barátai tudtak lenni férjemnek. Voltak közös érdeklődési területek. Természetesen nem mindenki vel egyforma mélységű kapcsolatok alakultak.
- S nem utolsó sorban – úgy érzem – a türelmem, a kivárásom. Soha semmit nem erőltettem. Nem revolereztem azzal, hogy az én kedvemért ezt vagy azt tegye meg. S nem mondtam le fontos programokról (pl. közösségi összejövetel, Bokor-ünnepek stb.) az ő kedvéért.

Az én családom – bár nem Bokor-család – ezt nem értette. Ők szerették volna egy hagyományos katolikusnak tudni a férjemet még az esküvő előtt. Anyósomék pedig el tudták volna fogadni, ha csak vasárnapi katolikusok vagyunk, de semmi több.

Szerencsések voltunk, mert a közös életünket egy önálló garzonban kezdtük és úgy alakítottuk, ahogy mi képzeltük el.

Összefoglalva, sokéves tapasztalatok alapján, egy kicsit tárgyilagosan a legfontosabbak:

- Megalkuvás-mentesség. Beletartozik az is, hogy ne akarjunk mindenáron férjhez menni.
- Legyen minimum-elvárás a leendő párunkkal szemben. Hittel, életvezetéssel, gyerek számmal, pénzügyi gyarapodással, foglalkozási területtel.
- Teljes nyitottság, mind a két fél részéről. Ezt a bizalmat ne árnyékolják be a régi, rossz tapasztalatok.
- Tartalmas beszélgetések. Hitről, elképzelésekről, jövőképeinkről. Becsületről, tisztességről, adásról, szolgálatról, egymás iránti elvárásokról, munkáról, gyereknevelésről.
- Az elkötelezettség előtti minimum elvárás fel nem adása.
- Ne akarjam és ne is bízzak benne, hogy alapvetően meg tudom változtatni.
- Figyeljek és járjak nyitott szemmel leendő társam családjában, barátai között. Az otthonról hozott örökségek a házasságban is jelen vannak.
- Az én barátaim legyenek az ő barátai is.
- Értelmi és érzelmi hasonlóságok.
- Legyenek területek ahol felnézek rá, és ő is felnéz rám.
- Tisztelet
- Olyan érzés, hogy közös életünkben jobbat tesz önmagát és ő is jobbat tesz engem.

A felsorolások nem fontossági sorrendet jelentenek. Remélem, mások számára is adnak gondolatokat. Ha bővebbet szeretnétek tudni bármely gondolatról, szívesen állok rendelkezésetekre.

GÉCZY IVÁNNÉ SZILÁGYI ILONA

(Vincze Gabi Édesanyja)

INTERIEUR

Üveg vázában egyszerű virág,
piros pipacs, meg tarka szarkaláb,
csipke terítő a váza alatt,
s az egész szoba csupa hangulat...

Csokorba szedett mezei virág
piros pipacs, meg tarka szarkaláb,
búzamezőkről csak egy csöppnyi szín
apró virágok rengő szárain...

A napsugár most fénylőn elterül
a régi csipkén a váza körül,
s míg búzamezők halk varázsa leng,

a ritmus bennem halkán összezseng.

Nagyvárad, 1924.

CSENGETTYŰ VERS

kis csengettyű vagyok,
s ha megcsendít az Isten két keze,
cseng-bong a csengő hangja
vígan messzire...

ha csendül vidám, boldog énekem,
Téged dicsér minden dalom,
én Istenem...!

és cseng a csengő folyton, szüntelen,
- bár hangja néha szürke, színtelen -
s ha nem csendít majd vidám éneket
a kis csengettyű meghalt, megrepedt...

de addig is kis csengettyű vagyok,
s ha megcsendít az Isten két keze
cseng-bong a csengő hangja vígan messzire...

Nagyvárad, 1925.

OLVASÓLÁMPA – Egy könyvről – ketten

A végzetes múlt és a remélt jövő

Paulus tábornok 1942-ben autóbalesetet szenved, helyére Erich von Manstein kerül, a németek pedig legyőzik a Szovjetuniót. Így indul Horváth László Imre regénye, a *Lett este és lett reggel*. A fiatal író alternatív történelmet boncolgató műve egy fiktív náci ideológus, Klaus Arme 1942 és 2013 között írt naplórészleteiből áll. Egyszerre lehetünk tanúi Arme felemelkedésének és annak, hogyan alakul át a világ a nemzetiszocialisták uralma alatt. A regény vezérfonala a nácik és a kereszténység viszonya, Arme ugyanis az utóbbinak lesz a „szakértője”.

Elmélete szerint Isten a teremtés két napja között – erre utal a cím is – nem figyelt a világra. A történelem folyamán is vannak ilyen időszakok, és ilyenkor az ember hatalmi törekvéseinek semmi, még a lelkiismeret sem áll az útjában. A könyv csúcspontja Arme és egy Karol Wojtyla nevű üldözött lengyel pap vitája.

A *Lett este és lett reggel* kegyetlen könyv. Kegyetlen, mert következetes. Arról szól ugyanis, hogy a gonosz alakítja a világot, legalábbis amennyire „szabad szemmel” megállapítható. Beszélhet, prédikálhat bárki bármit, a történelmi folyamatokon ez fikarcnyit sem változtat. A kereszténység pedig, noha szerephez jut a történelemben, csak egyetlen tényező a sok közül, ideoda hányódó hajócska a legszigorúbban alávetve a meghatározó folyamatok áramainak és viharainak. „A” kereszténység – de mit jelent ez? „Az” egyházat? „A” híveket? Az utóbbi kettőnek még a beazonosítása sem könnyű, sőt „szabad szemmel” nem is lehetséges. Hisszük – és hiszi a szerző is – hogy a kereszténység ügye, küldetése végső soron mégsem bukik el, de ez valóban, a legszorosabb értelemben véve hit, vagyis az isteni ígéretekbe vetett bizalom, és nem olyasmí, amire a világ állapota alapján jogosan lehetne következtetni.

A döntő és lelkiismeretünket megkínzó kérdés az, hogy mi magunk mivé tettük, tesszük a kereszténységet, hogy miként idomulhat a legszolgáibb módon a világhoz, egyezhet ki diktatúrákkal és üzleti szellemmel, sőt miként válhat játékszerévé, engedelmes eszközévé a legalantasabb hatalmi machinációknak. A regény rémképe, a meghamisított, „kasztrált”, „háziásított” kereszténység és egyházi működés ugyanis nem csupán félelmetes lehetőség, torzulás, hanem sajnos törvénytörően következik be szerte a világon, korról korra. „Az egyház él” – szögezzük le néha jelentőségteljesen –, és megfélemlítjük róla, hogy ez sok esetben csupán túlélést jelent, amelynek komolyan megkérjük az árát.

A kereszténységet újra meg újra be akarják illeszteni a világba; az aktuális társadalmi-politikai körülményekhez igazított magatartást, „reálpolitikát” és partnerséget, társutasságot várnak el tőle – és képviselőinek zöme jobb-rosszabb színvonalon hajlandó is erre, gondoljunk csak a Vatikán – ma már sokszor elhibázottnak vélt – keleti politikájára. A túlélés – sugallja a könyv – és a jézusi üzenet radikalitása azonban roppant messze esik egymástól. A behódolok, az evangélium tüzeit evilági érdekből elfojtók „már megkapták jutalmukat”, mint Jézus mondja. Bekebelezte őket a világ és éppen attól fosztotta meg, ami túlmutatott a világon. Noha itt élünk, nem ide tartozunk – de a végleges földi berendezkedésre is mély bennünk a vágy. Szívesen írjuk át. mi magunk is az evangéliumot saját használatra, szelídítünk rajta, magyarázzuk földre, kicsinyítjük a magunk kisszerűségéhez. És mivel ez a hatalmasok érdeke, bőven kapunk hozzá támogatást is. Azoktól, akik a történelem urainak hiszik magukat.

Kiss Péter

Valamikor régen azt tanultam, hogy egy történész minden kérdést feltehet kutakodásai során, egy kivétellel. Soha nem kérdezheti meg, hogy mi lett volna, ha az általa vizsgált esemény egyáltalán nem vagy másként történik meg. Egyszerűen azért, mert tudományának tárgya az a befejezett múlt, amely nem változhat meg soha többé. Ám azért ez így nem teljesen igaz. A „történelem szerelmesei is eljátszanak néha azzal a gondolattal, hogy vajon hogyan alakul a római Birodalom sorsa, ha Kleopátrának nem olyan csinos az orra, és nem veszi le a lábáról Julius Caesart, annak halála után pedig Marcus Antonius. Vagy hogy egy hozzánk közelebb eső példát említsek, vajon más lenne-e ma Európa, ha 1815. június 18-án Emmanuel de Grouchy, Bonaparte Napóleon hadvezére hallgat környezetete tanácsára és császára segítségére siet, ahelyett, hogy egy jelentéktelen ütközetbe bonyolódna az ellenséggel, messze Waterloo-tól.

Ami köti a történészeket, a művészeket cseppet sem befolyásolja. Az irodalom és a film berkein belül az alternatív történelem kedvelt műfaj. Különösképpen a Horváth László Imre által is témául választott második világháború. Bár szinte belegondolni is rossz, mi történt volna, ha Hitler diadalmaskodik, ennek ellenére sok embert izgat ez a kérdés. Philip Roth Összeesküvés Amerika ellen című könyvében Charles Lindbergh lesz az Amerikai Egyesült Államok elnöke, ezért az USA nem lép be a háborúba. A Harmadik Birodalom (Fatherland) című, 1994-es filmben – rendezője Christopher Menaul, írója Robert Harris – is a németek győznek, így a hatvanas évek Európája egészen másképpen néz ki, mint amit ismertünk. A *Lett este és lett reggel* abban tér el az eddigiektől, hogy kifejezetten a kereszténység sorsával foglalkozik. Ahogyan a nácik kíméletlen következetességgel terjesztik ki uralmukat a világra, Klaus Arme ugyanolyan vasakarattal igyekszik betörni Krisztus követőit. Átírja a Bibliát, a pápai székhelyét emberét ülteti, ennek ellenére a legváratlanabb helyen bukkan fel a megalázott és föld alá kényszerített valódi kereszténység. Arme kedvenc szórakozása az, hogy az ő képviselőikkel beszélgesse, mielőtt leszámolna velük. Horváth a „szolganemzetből” származó pap, Karol Wojtyla és Arme vitájában ütközteti ezt a két, gyökereiben eltérő világot. Az olvasó számára is hamar világossá válik, amire Arme is élete végén eljut: bármilyen hosszú ideig is tart a nácik uralma, a keresztény üzenetet nem fogja tudni eltaposni, olyannyira nem, hogy az előbb-utóbb szükségyszerűen győzedelmeskedni fog. A náci ideológusoknak sikerült elbitorolniuk a hitet, még a reményt is lefoglalhatták, de a szeretettel már nem tudtak mit kezdeni.

Baranyai Béla

VÉGH GYÖRGYI

ÓBUDAVÁR

Szeptember 20-án ismét Óbudaváron jártunk, hogy elvégezzünk egy sürgető munkát. Négyen utaztunk, így egy kocsiban elfértünk a végtelenül kitartó fuvarozónkkal, Végh Bandival, Korompay Évával (aki átszervezte programját, hogy tudjon segíteni), Bajnok Danival (aki előző napon (!) védte meg doktori disszertációját ettől nagyon megilletődöttünk ezúton is gratulálunk, Dani!). Külön elismerés illeti Gyöngyöt is, aki vállalta, hogy ezen a gyönyörű őszi napon egyedül viseli gondjukat a Bajnok-gyerekeknek.

Szerencsére napsütéses, szép idő volt ahhoz, hogy megvalósítsuk, ha nem is magunkat, csak egy tervünket:

a ház régi részénél szeretnénk volna a csatornát elvezetni, ugyanis a sarokban épp a ház alapjához gyűlt eddig a víz. Örömmel közlöm, hogy a feladatot sikerült igen jól megoldaniuk a férfiembernek, a kisebb tereprende-zéssel, fakivágással, csatornatisztítással együtt.

A női páros mindaddig a kertben tett-vett. Ki-

csit lehangoló volt a betegség vagy kiszáradás miatt kivágásra ítélt fák megjelölése, s azt tapasztaltuk, hogy a rengeteg eső miatt már sok rossz volt a felszedett diószemek között, sőt ki is csíráztak a földön. A birsalmabokrokról a termés többnyire lehullott, a kevés, még fán lévő birsalmák is romlásnak indultak, bár megeshet, szedtek is belőle „arra járók”. Sajnos nincs bekerítve a telek, így bárki szüretelhet, mint ahogy meg is tették a jelek alapján. A nyáron még nagyon szépen mutatkozó szőlőn alig találtunk már fürtöket, a csonkokból ítélve a javát valaki leszedte, és persze a madarak is besegítettek (de ők a szárazakat meghagyták).

2015 tavaszán szándékozzuk a kertet bekeríteni, de erről majd időben írok pontosabb részleteket.

Most az október 23-ára tervezett óbudavári napra készülünk. Szeretnénk a Bokorház tetőszerkezetét szakszerűen, szakemberekkel megvizsgálni, s véleményük alapján a sürgető feladatokat feltérképezni, listázni, majd áttekintve a lehetőségeket, terveket szövögetni...

***

Érdekes volt olvasni a Koinónia 2014. augusztus-szeptemberi számában Gyurka bácsi Óbudavár című számvetését. (Vajon melyik évben íródott?)

Bizony, már ő is arról panaszkodott, hogy „a cseresznyefát kopaszra szedték”, de nem tudta eldönteni, „Madarak vagy nem madarak?”

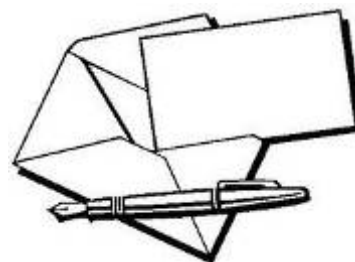
Óbudavári tartózkodásának dokumentálása alapján szinte látom, amit olvastam: „K boldogan jöttem, amikor volt egypár napom, melyen nem volt közösségi összejövetelem, s itt lent írtam a Naplót, vagy szerkesztettem a Koinónia következő számait, és délután öt órára átmehettem a templomba harangozni elsőt.”

Gyurka bácsival többször beszélünk „Óbudavár” sorsáról, s a megtartás/használás iránti reményét kifejezve bízta rajtam keresztül a BOKKE-ra, sőt röviddel halála előtt még vásárolt hozzá egy szomszédos telekrészt is. Ezért is szeretnénk a Bokorházat lelki gyakorlatos házzá fejleszteni és kialakítani az emlékszobát.

Bármilyen hozzászólást, ötletet, ajánlást szívesen fogadok, elérhető vagyok a

**vegh.gyorgyi@gmail.com e-mail címen
vagy a +36/30-369-3419 mobilszámon.**

[Megjegyzem, van az írásban egy apró tárgyi tévedés. Gyurka bácsi és Kovács Teri óbudavári nyaralója akkor került a BOKKE égisze alá, amikor Teri, már nagyon beteg, Debrecenbe költözött. Ugyanis addig Teri nevén volt.]

OLVASÓI LEVÉL

Megihlettek Bóta Tibor, Faragó Ferenc és Végh András cikkei a 2014. augusztusi Koinóniában. Morálisból írtam egy szakdolgozatot 1979-ben, egy-egy szemeszternyi filozófiát is adtam le különböző „zugiskolákban”. De a matematikában nem vagyok járatos és a pénzvilágban sem. Mégis használnék egy kereskedelmi analógiát a szabadságra. A szabadság olyan, mint a pénz. Amíg nálam van, addig lehetőség dolgok és szolgáltatások megszerzésére. Zsugori uramnak öröme telhet a kupor-

gatásában. De ez értelmetlen döntés. Övé marad, de mi haszna van belőle? A pénz arra való, hogy valamire kiadjuk, felhasználjuk. Okosan megszabaduljunk tőle. Nyerjük rajta. Azokat nyerjük meg vele, amikért odaadtuk. Időnkkel arányos mennyiségben birtokoljuk döntési szabadságunkat. Gyors döntéseinkből többre, a lassúakból kevesebbre telik az időnkéből. Annyi időt érdeemes egy döntésre fordítani, amennyi az optimális nyereséghez szükséges. Az akarat szükségképpen tárgya a jó. Csak abban szabad az ember, hogy pillanatnyilag melyik választható jót ítéli a számára legvonzóbbnak. Mivel minden jó valamire, sosincs egyetlen lehetőség. A választás elhagyása is választás Pl. a Pató Pálos láblógatás, a ráérés, vagy alvás mellett. Ám az ébren lévő ember minden tudatos döntése erkölcsi jellegű, felelős döntés. A külső és belső kényszer ugyan befolyásolja szabadságának amúgy is korlátozott fokát, de ritkán szünteti meg teljesen. Ezért azt mondom, emberségünk okán is, kereszténységünk miatt meg pláne: folyton a lehető legjobbat kell választanunk. Itt aztán óriási szerepet kap a hiányzó információ. Ezért nem kell kétségbe esnünk, ha „néha” arra jövünk rá, hogy melléfogtunk. Vagy kijavítjuk, vagy bocsánatot kérünk, esetenként mindkettőt. Az evangélium segít az optimumok egyre könnyedebb, készségezerű kiválasztásában, melléfogások esetén az egyre nehezedő újrakezdésben, és biztosít a bűnbocsánatról bármikor, ha kérjük. Nem segít azonban a felelősség lerázásában és a megátalkodásban. Pedig ezek is választható „jók” a szűklátókörűség révén. Ám Isten csak azért akarja, hogy az ember szabadon akarhassa, amit Ő nem akar, mert csak így akarhatja komolyan, hogy az ember szabadon azt akarja, amit Ő akar. Ezzel megoldhatónak érzem a tomista-molinista dilemmát az isteni mindenhatóság és az emberi szabadság között. Isten szabadsága azonban a nem hiányzó információ miatt erősen problematikus. Minden rosszra képtelenné tette magát, ezekre sose lesz szabad. Minden jóra időtlenül elkötelezte magát, ezekre „már” nem szabad. Minket saját képére teremtett. Ha összes szabadságunkat elhasználjuk a legjobbakra, a szeretet tetteire, szavaira, gondolataira, akkor „ütöttünk” Apácskánkra leginkább. Különbem lehet, hogy szabadon futó, de csak futóbolondok maradunk a széles úton.

Kovács Tádé 2014-09-09

Magyar nyelvőr

Anyanyelvünket ki nem téphetik!

Botcsinálta hangversenylátogató

Mit neki hangnem: Dúr, moll? –
Ő már páholyban durmol.

(SzL)

GÉCZY IVÁNNÉ SZILÁGYI ILONA

(Vincze Gabi Édesanyja)

INTERIEUR

Üveg vázában egyszerű virág,
piros pipacs, meg tarka szarkaláb,
csipke terítő a váza alatt,
s az egész szoba csupa hangulat...

Csokorba szedett mezei virág
piros pipacs, meg tarka szarkaláb,
búzamezőkről csak egy csöppnyi szín
apró virágok rengő szárain...

A napsugár most fénylőn elterül
a régi csipkén a váza körül,
s míg búzamezők halk varázsa leng,

a ritmus bennem halkan összecseng.

Nagyvárad, 1924.

CSENGETTYŰ VERS

kis csengettyű vagyok,
s ha megcsendít az Isten két keze,
cseng-bong a csengő hangja
vígan messzire...

ha csendül vidám, boldog énekem,
Téged dicsér minden dalom,
én Istenem...!

és cseng a csengő folyton, szüntelen,
- bár hangja néha szürke, színtelen -
s ha nem csendít majd vidám éneket
a kis csengettyű meghalt, megrepedt...

de addig is kis csengettyű vagyok,
s ha megcsendít az Isten két keze
cseng-bong a csengő hangja vígan messzire...

Nagyvárad, 1925.

MÁTHÉ-TÓTH ANDRÁS

PARALLAX*

LÍRA

A Hermészhez szóló himnusz szerint a csak imént született isteni sarj egy teknőst talál, amelyet palotájába visz, majd ebből készíti el hangszerét, a lírát. A teknős-höz így szólt a csodálatos hangszer készítője: „ártalmas megigézés ellen légy te varázs-szer / míg élsz, ámde ha meghaltál, légy nagyszerű dalnok.” (Devecseri Gábor fordítása)

A lírának tehát varázsereje van a görög mitológiában. Aki ezt a hangszert pengeti, képes istenek haragját elhárítani, jogos büntetés kiszabása helyett irgalmat nyerni, lakomákon az embert jókedvre deríteni, s megénekelni a szerelmet, a vágyódást, a kedves után sajgó szív minden rezdülését.

A líra, amelynek története a Krisztus előtti IV. évezredben kezdődik, különböző formákban ugyan, de az akkori civilizációk legelterjedtebb hangszere volt, melyet profán és vallási célra egyaránt használtak. Az első ilyen hangszer talán Mezopotámiában keletkezett, majd az Égei-tenger egész térségében fellelhetők nyomai, Egyiptomban és a görög világban egyaránt, s ezt találjuk Dávid kezében, amikor az Úr előtt táncol, és máig imádkozott zsoltárait kíséri vele. Aki lírát fog a kezében, s hallja a belőle kelő dallamokat, azt elragadja a muzsika titokzatos ereje, kikél magából, a munkából és a harcokból, és isteni varázslat ejti meg.

Nem véletlen, hogy a költészetet, az érzelmek és az emelkedett gondolatok szavakkal történő megfogalmazását a líráról nevezték el. A szavak húrok, melyeken az ember személyes belvilága megfogalmazódik, kifejezésre talál. A líra számos versformát foglal magában: eposzt, szonettet, elégiát, himnuszt, s hosszan sorolhatnánk még. Amint a húrokon számtalan dallam kél, a versek is milliárd vallomást képesek kifejezni. Babits egyik korai írásában egyenesen azt állítja, hogy a versnek nem is a tartalma a fontos, hanem a formája, a versmérték és a rímek harmóniája. Mintha a szavak csupán a húrok lennének a költő hangszerén, melynek igényes megpengetése bármely lélekrezdülésnek hangot kölcsönöz, szabadjára engedve a szenvedélyt, amely megtalál és elvarázsol.

A kereszténységről a mai Európában sokféle megközelítésben beszélnek teológusok, egyházi emberek és politikusok is. A szakma és az érdekek szempontjait érvényesítve a kereszténységnek számtalan fajta lényegét és szerepet tulajdonítanak. Erre hivatkozva rajzolnak múltakat, szögeznek le normákat, sejtetnek és követelnek jövődőt. Húros hangszer a kereszténység, amely isteni ihletet akar megénekelni, s amely szinte bármely helyzetben pengethető, a hitviták és határviták csatatereitől a legkülönbözőbb gyűlésekig és gyülekezetekig.

De legigazibb lényege mégis az ihlet és a varázslat, a megérintett lélek húrjain kelő rezdülések harmóniába vonása a líra húrjain. Ha máshogyan nem, legalább kezdetlegesen, a sokat gyakorlás fáradságával, de mindenképpen azzal a vággyal, hogy az isteni versmértéket el ne tévesszük. Ahogyan a magát egyébként nem hívőnek tituláló szegedi költő, Baka István fejezte ki az ember és az emberiség nagy vágyát: „legyek versedben asszonánc”.

ÁROK

Az egész Amerikát átszelő autóútnak Panama határán van egy megépületlen szakasza, amelyet így neveznek: Tapón del Darién, azaz Darién-árok. Éppen azon a helyen, ahol Észak- és Dél-Amerika határos egymással. Számos okot sorolnak fel arra, hogy az autóút miért nem folyamatos itt, s miért nem tervezik kiépíteni ezen az árkon át. A gazdasági, környezetvédelmi vagy az ott lakó indiánok érdekeit védő szempontokon túl akár szimbolikusan is tekinthető, hogy a szegényebb, elmaradottabb dél és a fejlett, gazdagabb észak között nem észrevétlen az átjárás. Árkot kell ugrania annak, aki át akar haladni a kontinens déli és északi fele között. Az árok az itt és az ott közötti hely, amolyan semmiféle. Elválaszt egymástól két területet, az ilyent az olyantól. A hegyek között húzódo völgyek is árkok, gyakran erős sodrású folyók kanyarognak bennük. A föld tektonikus mozgása alakította ki őket, elválasztván az addig összefüggő területeket. Az ember hajlamos az egybefüggő terekre vágni, ahol nincsenek árkok, amelyek akadályozzák a haladást, elválasztanak attól, ami túlvan fekszik, amerre igyekeznénk. Amint Illyés írja egyik versében: „Minden árok és határ ellen, // minden átok és csaták ellen...” az ember viaskodik. Mintha nem tűrné, hogy akadályok legyenek azon a hosszú úton, ami egész élete.

Mindegyik vallás mély árkot ás önmaga és az összes többi közé. Minél egyértelműbb és radikálisabb az üdvösség ígérete, annál szigorúbb az attól eltérőkkel való szembeállítás. A Bibliában a legvéresebb csaták és mérszárlások jelzik az Isten egyetlenségébe vetett hit egyértelműségét, amely nem tűrhet ellentmondást, s amely az idegeneket meg kell hogy büntesse. Jan Assmann, neves tübingeni egyiptológus számos előadásában aláhúzta, hogy a vallási megkülönböztetés nyelvi formájának szerves részét képezik az erőszak metaforái. A zsidóság túlélése érdekében nagy szüksége volt arra, hogy különlegességét, a környező népek hitvilágától és szokásaitól való határozott elkülönülését a legélesebb nyelven fogalmazott szövegekkel hangsúlyozza. Főképpen akkor, amikor a keveredés és a vallási határok elmosódásának kísértése fenyegette.

Az árok azonban nemcsak az elválasztás eszköze, hanem az átalakulás tere is. Az a fantáziával és szenvedéssel teli tér, amelyben elvész az addigi, és megtalálhatóvá válik az új. Az árok a nem lefoglalt hely, s ezért lehet a legnyitottabb – egyszerre az ég felé és a poklok

mélyére. Pál apostol fogalmazza meg az efezusiaknak írt levélben a hitről, hogy abban mutatkozik meg „a magasság és a mélység” (3,18). Mert a hit nem az egyik vagy a másik part, nem a múlt és a jövő bizonyossága, hanem a szabadság, amely a kettő között tárul fel, az árok, amelyben folyam hömpölyög, vagy amit buján ural a természet.

Az egyéni utakat és a társadalom útjait árkok szakaszolják. A magyar történelem huszadik századában mintha túl sok is lenne belőle. Trianon árka, a világháborúk lövészárkai, a szovjet hatalom aknákkal és szögessdróttal biztosított árka, majd a nehezen tudomásul vehető jóléti árok az EU felé vezető úton. Nem viselkedhetünk úgy, mintha nem lennének, sőt az új építkezéshez bizony mindegyik partján még időznünk kell. Csöndben, nem harsogva, türelmesen, nem kapkodva, várakozva. Rilke írja Istenről: „csönd vagyok, két hang közé bemetszve, // melyek csak lassan hangolódnak egybe.”

KAPITALIZMUS

Egy sokféle látható falfirka emberalakot ábrázol, amelynek fejéhez pisztolyt szegeznek, s a fegyvert a kapitalizmus tartja a kezében. A szovjet blokk országainak harsogó ideológiája az emberi kiszolgáltatottság, a társadalmi egyenlőtlenség és a fejlődésképtelenség miatt számos évtizeden át a kapitalizmust ültette a vádlottak padjára. A hétköznapi ember számára azonban nem az izmusok fontosak, hanem a hétköznapi tapasztalat. S amikor a hetvenes években valaki késő délután felliftezett a berlini televíziótoronyba, amely a keleti zónában állt, láthatta, hogy a nyugati zóna fényárban úszik, a keleti pedig matt sötétben áll. A naponta megtapasztalható kontraszt Európában szembeszökő volt, s egyben egy súlyos félreértést is elmélyített a lakosságban. A szünet nélkül sulykolt kapitalizmusellenes ideológia felnagyította és egysíkúvá tette a tiltott gyümölcsöt. A két tábor közötti különbség az anyagi javak, a jólét diskurzusaiba került, és elhomályosította az ennél sokkal lényegesebb dimenziót, a szabadságét és az emberi jogokét.

Találó az egykori vicc, amelyben a magyar-csehszlovák határ két oldalán álló kutya dicsekszenek a saját országuk viszonyaival. A magyar kutya lemondott az ugatásról, de mindennap teleehette magát, a túloldali kutya éhezett, ám mindennap jól kiugathatta magát. A fogságból kiszabadító Isten emlékezetét gyakran fojtja el a húsos fazekak nehéz ételszaga.

A globális, a glóbuszt egybetekintő érdeklődés nagyot fordít ezen a kapitalizmusvágyon. Latin-Amerikában, Afrikában, Indiában, Kínában a nyomor, az éhezés rettenetes tragédiáján számos szocialista-kommunista rendszer próbált változtatni. A kapitalizmus piaci logikája és az amerikai érdekeket képviselő helyi vezetés állandósította a nyomort, a csecsemőhalandóságot, a társadalmi felemelkedés lehetetlenségét. Kegyetlen magánhadseregek tartották rabszolgasorban emberek

tömegeit. Amikor a brazil Leonardo Boff az Amazonas melletti őserdőben, a „zöld pokolban” kaucsukgyűjtő munkások között tanított, az emberek Isten országát egyértelműen a szocializmussal azonosították. A kapitalizmus halál, a szocializmus élet.

Ferenc pápa Az evangélium öröme kezdetű apostoli buzdításában kétségbevonhatatlan kapitalizmuskritikát fogalmaz meg. Bár a kapitalizmus kifejezés egyszer sem szerepel a szövegben, a jólét, a bőség, a piac annál többször. A pápa részben elődjei szociális tanítását követve, részben a saját tapasztalatai alapján prófétaivá erősítve a tanítást, mélyen elítéli a kirekesztő gazdaságot, amely a szegényeket „szemétté” alacsonyítja (53.). Elítéli a pénz istenítését, amely az ember egyetlen perspektíváját a fogyasztásra redukálja. És elítéli a társadalmi egyenlőtlenséget, amely erőszakot szül.

A harmadik világ társadalmi tapasztalatai és a felszabadítási teológia inspirációja átsüt a pápa szövegén. Kritikusai közben joggal figyelmeztetnek, hogy a kapitalizmus alternatívája a feudalizmus vagy a kommunizmus, amelyet nem támogathat a modern kereszténység. A pápa számára azonban nem az izmusok a fontosak, hanem az ember, mint Jézusnak, a szegény ember.

Máté-Tóth András

PARALLAX

Meditációk egy sokszínű világról

(Matyi új könyve itt-ott – elsősorban *Új Ember*-ben – megjelent szösszeneteit gyűjti egybe.)

*Forrás: <http://www.benceskiado.hu/index.php?waid=333>

BEER MIKLÓS

PÜSPÖKI KÖRLEVÉL...

Krisztusban Kedves Testvérek!

A mai evangéliumban Urunk elénk tárja a munkanélküliség kiszolgáltatott, reménytelen helyzetét. Egyre égetőbb problémája ez a jelenkori társadalmunknak is. Ez a világméretű nyomorúság különösképpen érinti Európában és elsősorban hazánkban a cigányságot. Ferenc pápánk sürgető felhívása egybecseng Jézus tanításával. Nem mi döntjük el, hogy ki méltó az irgalomra.

A cigányság nyomorúságos helyzetének megoldásában egyházunknak sajátos felelőssége van.

Tényként tapasztaljuk, hogy évszázadok óta velünk élnek. Arányszámuk a lakosság vonatkozásában rohamosan növekszik. A megszületett gyermekek aránya néhány megyében már elérte az 50%-ot.

Tényként tapasztaljuk, hogy a mélyszegénység elsősorban őket érinti. Az utóbbi 25 év alatt vált drámai méretűvé körükben a munkanélküliség, az analfabétizmus, az éhezés, a közbiztonság romlása. Megszűnt a kötelező munkahely, a sorkatonai szolgálat, megjelentek a városi gettók.

Keresztényként szemünk előtt kell tartanunk azt az igazságot, hogy egyikük sem maga választotta meg, hogy cigánynak szülessék. Ahogyan mi sem választottuk meg a családunkat, személyes adottságainkat.

Keresztényként szemünk előtt kell tartanunk azt az igazságot is, hogy mindannyian emberként születtünk és hordozzuk a Teremtő Isten képét.

Keresztényként valljuk, hogy egyedül Isten Fia választotta meg, hogy hol és milyen körülmények között szülessék. Jézus Krisztus személye és magatartása vezet ahhoz az igazsághoz is, hogy mindnyájan testvérek vagyunk. Ha pedig testvérek vagyunk, akkor Krisztus követőiként felelősek is vagyunk egymásért.

Jézus Krisztus példája adja meg a testvéri szeretet megoldását. Ő testvéreiért, értünk, sorsközösséget vállalva kiüresítve önmagát és a megváltó szeretet mindhalálig való áldozatát hozta meg a kereszten. „Ha Isten így szeretett minket, nekünk is szeretnünk kell egymást.” (1Jn 4,8)

Ezeket a legalapvetőbb keresztény igazságokat a jelen társadalmi helyzetben önvizsgálatként újra és újra át kell elmélnünk.

A világban szörnyű dolgok történtek és történnek. Az indiánok lemészárlása, a négerrek rabszolgasága Amerikában, a népiirtások, a holokauszt többféle formája, a mai nemzedékben is jelen levő fajgyűlölet, a rasszizmus jelzi azt az embertelenséget, amely a másik ember emberi méltóságát nem tudja elfogadni: a káini tragédiát, a testvériség megtagadását.

Keresztényként roppant nagy a felelősségünk.

Ferenc pápánk szüntelenül szembesít bennünket a szegénység, az ártatlanok nyomorúságával.

„Hogyan marad meg az Isten szeretete abban, aki – bár bőven van neki a világ javaiból, mégis – amikor látja, hogy testvére szükséget szenved, elzárja előle a szívét?” (1Jn 3,17)

Keresztényként nem utalhatjuk át a megoldás felelősségét másra. Keresnünk kell az együttműködés lehetőségeit az állami intézményekkel, jószándékú civil szervezetekkel.

Nem csaphatjuk be magunkat. A cigányság nem maga kereste a nyomorúságát, de saját erejéből nem is tud abból kiemelkedni. A foglalkoztatás, a munkahelyteremtés, az önmagáról való gondoskodás képességének megtanítása, az oktatásban való részesítés mind-mind feltétele annak, hogy önbecsülésük lehessen. Mindezt nekünk kellene megadnunk, nekünk kellene ehhez hozzásegíteni őket.

Az Úristen egymásra bízott bennünket. Tőlünk várja, hogy testvérként tegyünk értük valamit.

Keresztényként nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a cigányság sajátos kezdetleges vallásossággal keresi az egyházzal való kapcsolatot. Szentnek tartják a keresztséget, a családot, gondoskodnak az öregekről, tisztelik a halottakat, különös gyermeki vonzódással tekintenek a Szűzanyára.

Nem ők tehetnek arról, hogy a vándorló, gyűjtögető életmód, a sajátos cserekereskedelmi viszonyok, a régi mesterségek iránti kereslet mind-mind eltűnt a mai európai civilizációból. Partra vetett halként tengődnek.

Amikor az egyházban keresztény testvérként ismerünk rájuk, csak akkor nevezhetjük magunkat is valóban kereszténynek. A mai európai társadalomban a cigánysággal szemben tanúsított magatartásunk egyfajta kontrolljelzése hitünk mélységének és őszinteségének.

Krisztusban Kedves Testvérek!

Mindnyájan tisztában vagyunk azzal, hogy olyan súlyos kérdésről van szó, amire nem vagyunk felkészülve. Bénítanak az előítéletek, a korszellem önző érzéketlensége, az egyéni fájdalmas csalódások, sérelmek. Tisztában vagyunk azzal, hogy a cigányság nyomorúságát nem a börtönök és az erőszak fogja megoldani. Nekünk kell kitalálni a számukra felkínálható munkahelyeket.

Hálát adunk Istennek, hogy korunkban is vannak nagylelkű papok, szerzetesek, világi testvérek, kik a közvélemény gúnyos megjegyzései ellenére is vállalják a cigány testvérekkel való önzetlen törődés áldozatát. Álljunk bátran melléjük, legyünk munkatársaik!

A Szentlélek Úristen adjon bátorságot, nagylelkűséget, ötletességet, hogy példát és bátorítást adhassunk minden olyan kezdeményezéshez, amely ezt a súlyos ellentmondást, igazságtalanságot segít megszüntetni.

Ne feledjük el Urunk Jézus Krisztus példáját! Sokszor tegyük fel a kérdést, hogy Ő mit tenne ma Magyarországon, Európában a cigányokért? „Noha gazdag volt, értetek szegénnyé lett, hogy szegénysége által megdagodjatok.” (2Kor 8,9)

Amen.

Békességet sugárzott: kinn is – benn is...

Drága Imre bácsink elköltözött az „Örök Hazába”

Így hangzott Bernadett sírós telefonja 27-én reggel. Nagy veszteség ez mindnyájunknak! Sok személy és sok közösség érezte magáénak Imrét. Olyan szeretetteljesség hatotta át egész lényét, hogy ezt kivétel nélkül megérezte mindenki, aki csak találkozott Vele. Mindig békesség, jókedv lengte körül. Bulányi Gyurka bácsi búcsúztatóján így kezdte: „Kialudt egy fáklya, egy messzire világító fáklya...” Imre bácsi távozásával ismét kialudt egy nagy, sokakat szeretettel melengető fáklya. Bár a szívünkben melegít tovább, mégis egy ideig „hidegebb” lesz nélküle. Egyháza, paptársai, főnökei, Nagyoroszi hívei, környékbeliek, kántorképzősök, számtalan fiatal és felnőtt közössége, lelki gyermekei és mi a Bokor – ahol szintén nagyon „otthon volt”- mind, mind tiszteltük, nagyra becsültük és szerettük Őt. Imre bácsit könnyű volt szeretni, mert a benne élő gyermeki lelkületet megőrizte egészen élete végéig: az ártatlanságot, a tisztaságot, a rácsodálkozást, a játékos huncutságot. Annyiféle módon és oly sok helyen, soha meg nem szűnően, fáradhatatlanul ragyogtatta, szórta, osztotta az Örök Fényt. Kaptunk belőle bőven a Bokor közösségeinkben is. Köszönjük! “Soha ne engedd, hogy valaki ne legyen boldogabb a veled való találkozás után, mint előtte.” (Teréz Anya) Imre, a kimeríthetetlen forrásból töltekező szeretetével ezt tökéletesen példázza nekünk egész Életével.

Bokor Közösségünk testvérbarátai

„Jöjjetek Atyám áldottai, vegyétek birtokotokba az országot, amely nektek készült a világ teremtése óta.” /Mt 25,34/

Váci Egyházmegye püspöke, a gyászoló rokonság Urunk akaratában megnyugodva tudatja, hogy

Tarnai Imre

kanonok, tereskei c. apát, ker. esperes, Nagyoroszi Nagyközség díszpolgára
2014. október 27-én életének 87., papságának 62. évében visszaadta lelkét Teremtőjének.

Elhunyt paptestvérünkért az engesztelő szentmiseáldozatot 2014. november 5-én 10 órai kezdettel a Nagyoroszi Templomban Paptestvérünk 1927. június 12-én született Budapesten. Pappá szentelték Esztergomban, 1952. június 7-én. Káplán Szécsényben 1952-1958, Annavölgyben kihelyezett káplán 1958-1959. Betegszabadságon 1959-1960. Adminisztrátor Tarjánban 1960. Káplán Csolnokon 1960-1961, Kemencén 1961-1962. Plébánoshelyettes Máriahalmon 1962-1966, Nógrádmegyeren 1966-1983. Plébános Nagyorosziban 1983-tól egészen haláláig. 1993-ban az egyházmegyei határok rendezésével inkardinálódott a Váci Egyházmegye szolgálatára. Plébánosi szolgálata mellett plébániai kormányzóként ellátta a pataki egyházközséget 1994 és 1998 között, majd a borsosberényi egyházközséget 1998 és 2000 között. F"pásztorának engedelmes, mindig újabb feladatokra váró lelkipásztor, a fenti egyházközségekben moderátori, valamint az érsekvadkerti egyházközségben plébániai kormányzó szolgálatot is vállalt.

Gyermekkorától mélyen megérintette a liturgia szellemisége, annak mozgás- és szimbólumvilága. A liturgián keresztül törekedett kifejezni Isten iránti szeretetét, e szent cselekményekben fedezte fel Isten szépségét. Szolgálatát fiatalos lendülettel végezte, eligazodott és használta a legmodernebb technikai eszközöket.

Mindenki „Imre bácsija” – szerette ha így hívták – több mint hat évtizede hirdette Isten igéjét, oktatta, nevelte a fiataloságot, együtt élt egyházával, tanácsaival, bölcsességével minden paptestvérének rendelkezésére állt.

Legyen örök otthona az atyai házban!

R.I.P.

2014. 11. 05. Imre bácsi búcsúztatásának rövid forgatókönyve**Temetés időpontja:** 10.00h**Helyszíne:** Templomkert.**A szertartás hossza:** Előreláthatóan 3 óra (Ezért, aki idősebb, vagy nem bír állni sokáig, összecukhatós kisszéket jó, ha hoz magával.).**Virág:**

Mindenki 1-1 szál hófehér rózsát hozzon. A koszorúra szánt pénzt, egy kitett ládikába helyezhetjük. Imre bácsi végrendeletében ezt az összeget a 3. világ éhezőinek szánja. Sírkövet sem igényelt, csak fakeresztet.

Szeretet-vendégség:

13.00 körül a Kultúrházban, ásványvizet lehet vinni, szeszes italt nem fogyasztunk. Asztali utánpótlásnak édes és sós süteményt vihetünk, nagy szeretettel várnak bennünket.

Mit vigyünk még? Hálával és szeretettel csordultig telt szívünket.**Hazaindulás:** fakultatív.